

Energiahatékonysági Kötelezettségi Rendszer Magyarországon

Tapasztalatok, tanulságok és
szakpolitikai javaslatok az első év után

Impresszum

A tanulmányt 2022. január-májusban az European Climate Foundation megbízásából a Magyar Energiahatékonysági Intézet készítette.

A tanulmány szerzői:

Pálffy Anikó (MEHI)

Soltész Ilona (külső szakértő)

Közreműködött: dr. Sáfián Fanni (MEHI)

Tartalomjegyzék

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ.....	5
1. BEVEZETŐ.....	10
2. AZ EKR HAZAI SIKERÉNEK JELENTŐSÉGE.....	10
3. MÉLYINTERJÚK EREDMÉNYEI AZ EKR ELSŐ ÉVÉRŐL.....	12
3.1. A MÉLYINTERJÚK TEMATIKUS ÖSSZESÍTÉSÉNEK EREDMÉNYEI.....	12
3.1.1. Lényegesség és addicionalitás.....	13
3.1.2. Katalóguslapok.....	13
3.1.3. Áthárítás.....	14
3.1.4. Egyetemes szolgáltatás.....	15
3.1.5. Hitelesítők kockázata.....	15
3.1.6. Szűkös auditori piac.....	16
3.1.7. Finanszírozási akadályok.....	16
3.1.8. A tranzakciós költségek aránytalan terhet rónak a kis szereplőkre.....	17
3.1.9. Másodlagos piac.....	17
3.1.10. Energiaköltségek növekedése.....	17
3.1.11. Megújuló energiaforrások elszámolhatósága.....	18
3.1.12. Nyilvános konzultációk.....	18
3.2. A KÖTELEZETTSÉG TELJESÍTÉSE AZ ELSŐ ÉVBEN.....	18
3.3. JÖVŐBELI VÁRAKOZÁSOK.....	19
4. EKR HANGULATJELENTÉS - KÉRDŐÍVES FELMÉRÉS AZ EKR ELSŐ ÉVÉRŐL.....	21
4.1. A FELMÉRÉS CÉLJA ÉS MÓDSZERTANA.....	21
4.2. A KÉRDŐÍVES FELMÉRÉS EREDMÉNYEI.....	21
5. KÖVETKEZTETÉSEK, TANULSÁGOK A PIACI SZEREPLŐK VISSZAJELZÉSEI ALAPJÁN.....	30
6. JAVASLATOK AZ EKR-RE VONATKOZÓ HAZAI JOGSZABÁLYOK MÓDOSÍTÁSÁRA.....	32
6.1. MÓDOSÍTÁSI JAVASLATOK AZ EGYÉRTELMI SZABÁLYOZÁS ÉRDEKÉBEN.....	32
6.1.1. Addicionalitás, lényegesség és kiegészítő jelleg értelmezése.....	32
6.1.2. Kötelezett vállalkozások „saját” projektjeinek elszámolása.....	34
6.1.3. Az EKR megtakarítás kiszámítása alternatív szakpolitikai intézkedésekkel kombináltan.....	35
6.1.4. Épületek külső határoló szerkezetinek korszerűsítését érintő intézkedések elszámolása.....	35
6.1.5. Berendezések, épületgépészeti vagy technológiai rendszerek környezetbarát tervezési előírásainak figyelembevétele az energiamegtakarítás kiszámításánál.....	36
6.2. TOVÁBBI SZABÁLYOZÁSI JAVASLATOK.....	36
6.2.1. Az energiahatékonysági intézkedésekből származó megtakarítások másodlagos piacának szabályozása.....	36
6.2.2. Egy Nemzeti Felújítási Alap felállítása és működésének szabályozása.....	37
6.2.3. A járulékfizetés részarányának korlátozása.....	38
7. EKR ÉS A LAKÓÉPÜLETEK ENERGIAHATÉKONY FELÚJÍTÁSA.....	38

7.1.	A LAKÓÉPÜLETEK ENERGIAHATÉKONYSÁGI KORSZERŰSÍTÉSEINEK AKADÁLYAI	39
7.2.	A LAKOSSÁGI ENERGIAMEGTAKARÍTÁSI PROJEKTEKBŐL SZÁRMAZÓ ENERGIAMEGTAKARÍTÁSOK JELENLEGI ELSZÁMOLÁSÁNAK HIÁNYOSSÁGAI AZ EKR-BEN.....	40
7.3.	JAVASLATOK AZ EKR SZABÁLYAINAK MÓDOSÍTÁSÁRA A LAKOSSÁGI PROJEKTEK ÖSZTÖNZÉSE ÉRDEKÉBEN	41
7.3.1.	<i>A lakossági szektorban kötelezően elérendő megtakarítási részarány előírása.....</i>	42
7.3.2.	<i>Lakossági projektek utáni bónusz bevezetése az EKR-ben.....</i>	43
7.3.3.	<i>Szemléletformálás, energiatudatosságot növelő kampányok számítási módszertanának kidolgozása</i>	43
7.3.4.	<i>Épületfelújítási útleveél.....</i>	44
7.3.5.	<i>Garancia beépítése a lakóépületek költséghatékony mélyfelújításának megvalósulására</i>	45
7.3.6.	<i>Egyablakos rendszer bevezetése</i>	46
7.3.7.	<i>Védendő fogyasztók és az energiaszegénység csökkentése</i>	47
7.4.	JAVASLATOK ALTERNATÍV SZAKPOLITIKÁK MÓDOSÍTÁSÁRA	49
7.4.1.	<i>Szükség van vissza nem térítendő állami támogatásra.....</i>	49
7.4.2.	<i>A támogatás mértéke és nagysága legyen arányban az elért energiamegtakarítással.....</i>	49
7.4.3.	<i>Javasolt kivitelezők névjegyzéke</i>	49
8.	FÜGGELÉK: A KÖTELEZETTEK KÖRÉBEN VÉGZETT FELMÉRÉS KÉRDŐÍVE	50
9.	FÜGGELÉK: A LAKÓÉPÜLETEK ENERGIAHATÉKONYSÁGI FELÚJÍTÁSÁT AKADÁLYOZÓ TÉNYEZŐK MAGYARORSZÁGON	56
9.1.	AZ ÉPÜLETÁLLOMÁNY JELLEGE, TULAJDONVISZONYOK	56
9.2.	A KORSZERŰSÍTÉSEK FINANSZÍROZÁSI KÉRDÉSEI	57
9.3.	A FELÚJÍTÁSOKKAL KAPCSOLATOS SZERVEZÉSI ÉS MŰSZAKI ÉS MINŐSÉGI PROBLÉMÁK	58
9.4.	A SZABÁLYOZÁSI KÖRNYEZET HIÁNYOSSÁGAI	59
10.	FONTOSABB HIVATKOZÁSOK	59

Vezetői összefoglaló

A hazai energiastratégiai dokumentumok a következő évtized egyik kulcsfontosságú energiahatékonysági szakpolitikai intézkedéseként hivatkozzák a 2021-től bevezetett Energiahatékonysági Kötelezettségi Rendszert (EKR). Nagy részben a szabályrendszer kialakításán múlik, hogy az EKR mennyiben lesz sikeres az energiahatékonysági intézkedések felfuttatásában, és a tervezett energiamegtakarítások elérésében. Az EKR külföldön több országban is sikeresen ösztönözte az energiahatékonysági beruházásokat, nem egy példát találni azonban a kevésbé eredményes működésre, a tanulóévek elhúzóására. Energiahatékonysági, klímavédelmi, de tágabb értelemben gazdaságfejlesztési és versenyképességi szempontból is kulcskérdés ezért az EKR hazai eredményessége.

Itthon az EKR 2021. évi bevezetésével kevés idő maradt az „útkeresésre”. A nemzetközi tapasztalatok sikeres átültetése, a hazai keretrendszer hatékony és rugalmas kialakítása és működtetése kulcsszerepet játszik abban, hogy a hazai vállalatok teljesíthetők legyenek. A tét pedig folyamatosan emelkedik: a jelenleg tárgyalás alatt lévő Fit for 55 jogszabálysomag elfogadása esetén a tagállamok arra számíthatnak, hogy a megtakarítási előírás a korábbihoz képest minimum megduplázódik, ami az EKR-től elvárt megtakarításokat is tovább növeli.

Jelen tanulmány azzal a céllal készült, hogy az EKR hazai bevezetését követő első év tapasztalatai, a kötelezettek visszajelzései, szabályozási szempontok, valamint nemzetközi jó gyakorlatok alapján javaslatokat fogalmazzon meg az EKR továbbfejlesztésére, eredményességének növelésére.

A piaci szereplők visszajelzései (mélyinterjúk és kérdőíves felmérés) alapján megfogalmazott tapasztalatok és következtetések

1. Jelen formájában a hazai EKR a vállalati szektor energiahatékonysági beruházásai-ból származó megtakarításokat ösztönzi: **a legkönnyebben megvalósítható, gyors megtérülést biztosító, fajlagosan a leggazdaságosabb, főként ipari energiahatékonysági projektek valósulnak meg az EKR keretében.** A beruházások magasabb fajlagos költsége miatt **kevésbé irányulnak beruházások a közintézményi és a lakossági szektorba.** Amennyiben a jelenlegi szabályok maradnak érvényben, fennáll a veszélye annak, hogy az EKR az ipari/vállalati szegmens energiahatékonysági intézkedése marad, a lakossági és közintézményi szektorban lévő megtakarítási potenciált azonban az EKR révén kevésbé sikerül kiaknázni.
2. Az első év tapasztalatait összegezve a megkérdezett szereplők egybehangzó véleménye, hogy az EKR 2021. évi **bevezetése komolyabb előkészítés nélkül zajlott.**

Az első évet a döntéshozók és a végrehajtó hatóság is **teszt évnék** szánta, a szereplők is így értékelték. **Az EKR első évét nehezítő legfontosabb tényezőknek** a piaci szereplők a jogszabályi bizonytalanságok meglétét, a megtakarítások hitelesítésével járó túlzott kockázatot és a végrehajtási szabályokkal, a kimutatott megtakarítások utólagos érvénytelenítésével kapcsolatos bizonytalanságokat (büntetés, bírságolás) tartják.

3. **A következő években a szereplők mind az ipari, mind a lakossági szektorban az energiahatékonysági beruházások felfutására számítanak,** amit főként az emelkedő energiaárak indukálnak, lerövidítve az energiahatékonysági beruházások megtérülési idejét. A megkérdezettek többségének véleménye, hogy **a megtakarítások kiaknázásához az EKR megfelelő kereteket adhat.**

Az EKR eredményességének elősegítése érdekében megfogalmazott javaslatok a jelenlegi szabályozás módosítására valamint az EKR további részletszabályokkal való kiegészítésére

1. **Az adicionalitási és lényegességi kritérium jelenleg pontatlanul van definiálva a hazai jogszabályokban.** Amennyiben a két kritérium – az irányelv tartalmának és fogalomhasználatának megfelelő – pontosítása nem történik meg, addig fennáll a veszélye, hogy a szereplők azokat helytelenül értelmezik és használják, meghonosodik egyfajta hazai, sajátos

értelmezés, amin pár év múlva már nagyon nehéz lesz változtatni. Sürgős feladat, hogy a két fogalom az irányelvi terminológiával összhangban kerüljön jogszabályi szinten tisztázásra.

2. Pontosítani javasoljuk **a kötelezett vállalkozások „saját” projektjeinek elszámolására** vonatkozó szabályokat, az EKR-ből származó megtakarítások kiszámításának

szabályait **alternatív szakpolitikai intézkedésekkel kombináltan, az épületek külső határoló szerkezeteinek felújításához kapcsolódó energiamegtakarítások** elszámolási szabályait, valamint a berendezések, épületgépészeti és technológiai rendszerek **környezetbarát tervezési előírásainak figyelembevételére** vonatkozó szabályokat az energiamegtakarítás kiszámításánál.

3. Új szabályozási elemként javasoljuk a **másodlagos piac működési szabályainak kialakítását. Javasoljuk egy Felújítási Alap felállítását**, amely biztosítaná, hogy az

energiahatékonysági járulék bevételeket kizárólag az energiaszegénység által érintett háztartások energiahatékonysági intézkedéseinek finanszírozására lehessen fordítani. Az EKR-rel kapcsolatos költségek áthárításának mérséklése érdekében, valamint, hogy a kötelezettek a megtakarítási intézkedések megvalósításában legyenek érdekeltek, javasoljuk, hogy a **járulékfizetésnek felső korlátja legyen**, vagyis, a kötelezettek a megtakarítási előírások csak mintegy 20-30%-át teljesíthessék kivásárlással.

A lakóépületek felújításának előmozdítására vonatkozó javaslatok az EKR és más kapcsolódó szakpolitikák révén

1. Az **épületek energetikai felújításában** rejlő potenciál ugyan indokoltá teszi, de a magas kivitelezési költségek és méretgazdaságosság hiánya miatt külföldön sem jellemző, hogy a kötelezettségi rendszer keretében komplex épületenergetikai felújításokra kerüljön sor - hacsak nem társul hozzá ösztönző szabályozás vagy kiegészítő támogatás. Számos egyéb akadályozó tényező is szerepet játszik abban, hogy nem irányul elegendő lakossági kereslet az épületek energetikai felújítására. **Mindezek miatt itthon sem várható, hogy a lakossági épületenergetikai felújítások az EKR jelenlegi szabályai mellett beindulnak.**
2. A lakóépületek energetikai felújításának ösztönzése **egyrészt a meglévő alternatív szakpolitikák hatásosságának növelésével** és általában a felújításokat akadályozó tényezők csökkentése révén valósítható meg. Ehhez **pénzügyi támogatás, technikai**

segítségnyújtás és piaci finanszírozási megoldások együttese szükséges. A teljes felújítási értéklánc mentén szükség van egy olyan ösztönző, támogató keretrendszerre, amely a felújítások tömeges megvalósítást elősegíti.

3. A **lakossági szektorból származó megtakarításokat a jelenlegi EKR szabályozás továbbfejlesztésével is lehet ösztönözni.** Külföldi jó gyakorlatok és a kötelezetti vélemények alapján a szabályozásnak itthon is elő kellene írnia, hogy **a megtakarítások megadott részarányának a lakossági szektorból kell származnia.** Ezzel elkerülhető, hogy a kötelezettek csak az üzleti szférában, az alacsonyabb fajlagos költségű intézkedéseket valósítsák meg.
4. Javasoljuk, hogy **a lakossági épületenergetikai projektek előmozdítására kedvezőbb elszámolási szabály (bónusz) is kerüljön bevezetésre**, amennyiben a felújítás megfelel a 7/2006. (V. 24.) TNM rendeletben

megállapított, a jelentős felújításra vonatkozó követelményeknek. A **felújítás mélységétől függően a bónusz mértéke is növekedjen**, elősegítendő a komplex mélyfelújítások megvalósulását.

5. **A lakossági projektek tömegessé válásához ezen intézkedések egyszerűsített elszámolását kell biztosítani.** Ezt standard intézkedések kidolgozásával, továbbá az intézkedések révén elérhető energia-megtakarítás kiszámításához szükséges módszertan közzétételével (katalógus) lehet elősegíteni, ideértve a szemléletformálási, fogyasztói kampány típusú intézkedéseket is. Javasoljuk továbbá, hogy jöjjön létre az EKR kötelezett vállalkozásaihoz kapcsolódó, a lakossági projektek lebonyolítását segítő szervezetekre (pl. önkormányzatok, szövetkezetek, szociális vagy lakhatási szervezetek) vonatkozó szabályozás.
6. Az Épületenergetikai Irányelv folyamatban lévő módosítására is tekintettel az **épületfelújítási útlevél** feltételeit jogszabályban kellene mielőbb rögzíteni, és ezzel egyidejűleg új katalóguslapot és módszertant kidolgozni. A felújítási útlevél **bevezetése szakszerűbben megvalósuló mélyfelújításokat eredményezne**, és a szakaszos felújítások alapjául szolgálhatna. Az útlevél térítésmentesen készülne a rászorulóknak az energiahatékonysági járulék bevételekből.
7. **Az épületek felújításához energetikai minimumkövetelményeket kell megállapítani**, vagy **előírt energetikai osztály elérését célul tűzni** (pl. D besorolású energetikai tanúsítvány). **Csak az ilyen követelményeknek megfelelő épületkorszerűsítések legyenek elismerhetők az EKR-ben**, elkerülendő a csekély energiamegtakarítást eredményező, a piacon várhatóan támogatás nélkül is megvalósuló intézkedések támogatását. Szükségesnek tartjuk a minőségi munka garantálása érdekében **kötelező szakértői közreműködés** vagy szemle előírását, ami a hitelesítéssel járó kockázatot is enyhíthetné.
8. A lakossági felújítások előmozdítását **egyablakos tanácsadói rendszer** (one-stop shop, OSS) **keretében** javasoljuk biztosítani, amely a felújítási projekt teljes lebonyolításában segíti a felújítót. Az egyablakos tanácsadó irodák felállításához és országos hálózattá való kiterjesztéséhez európai uniós források (pl. RRF) is rendelkezésre állnak.
9. A **védendő fogyasztók, illetve az energiaszegénységgel küzdő háztartások** energiaigényének és energiakiadásainak a csökkentésére, valamint ezen ingatlanok energiahatékonyabbá tételére **önmagában az EKR nem ad megoldást.** Helyi vagy regionális szintű szociális intézkedésekkel, felújítási támogatással, tanácsadással kombináltan lehet csak eredményes az energiaszegénység kezelése. Ezért **átfogó, több lépcsős, integrált szociális és energetikai program kidolgozása szükséges**, amelynek egyes elemei akár az EKR-be is beilleszthető intézkedések lehetnek. Ezeknek az intézkedéseknek a tartalmát, feltételeit az energiaszegénységet ismerő szervezetekkel partnerségben kell kidolgozni és közösen megvalósítani. Az **EKR szabályrendszerén belül az energiaszegény háztartásoknál elért megtakarításokra vonatkozó kedvező elszámolás** (az átlagos lakosságihoz képest magasabb bónusz) bevezetése indokolt, amit kiegészíthet az a követelmény, hogy a megatakarítások előre megadott részaránya energiaszegény háztartásoknál valósuljon meg.

Az EKR eredményességét is segítő alternatív szakpolitikai intézkedésekre vonatkozó javaslatok

1. Az EKR-en kívül szükség van a lakossági épületfelújítások ösztönzésére alternatív szakpolitikai intézkedések keretében is, **vissza nem térítendő állami támogatást is biztosító pályázatok keretében, kedvezményes hitellehetőség biztosításával és az EKR-ben való elszámolás lehetőségével.** Az EKR sikeressége érdekében javasoljuk a meglévő támogatási programok felülvizsgálatát és összehangolását az EKR-rel. Az 1-VNT elszámolási szabály egyelőre nem látszik elegendő ösztönzőnek a lakossági projektek megvalósulásához, lévén, hogy nincs általánosan igénybe vehető vissza nem térítendő felújítási támogatás vagy önrész nélküli kedvezményes felújítási hitel. A meglévő támogatási formák (otthonfelújítási támogatás, CSOK, falusi CSOK) szintén nem ösztönzik a kimutatható energiamegtakarítással járó mélyfelújításokat.
2. A jelenlegi támogatás programok módosítását javasoljuk ezért oly módon, hogy **a támogatási összeg nagysága és/vagy a kamat mértéke a tervezett energiamegtakarítás mértékével arányosan, lépcsőzetesen változzon**, a teljes támogatási összeg kifizetése csak a valós megtakarítás dokumentált bemutatásával történhessen meg. **A jövőben csak az energiamegtakarítás mértékének megfelelően diverzifikált feltételekkel, a mélyfelújításokat a felújítási útlevelek segítségével (akár szakaszosan) ösztönző támogatási program kerüljön kiírásra.**
3. Az épületfelújítások végrehajtása minőségének biztosítása érdekében létre kell hozni az **ellenőrzött kivitelezők jegyzékét** olyan energiahatékonysági korszerűsítéseket végző vállalkozásokról, amelyek rendelkeznek felelősségbiztosítással, vállalják a szakszerű kivitelezést és erre garanciát is nyújtanak. A szakpolitikai irányítás ezt a feladatot a szakmai szervezetekkel együttműködésben láthatná el.

1. Bevezető

A hazai energiastratégiai dokumentumok a következő évtized egyik kulcsfontosságú energiahatékonysági szakpolitikai intézkedéseként hivatkozzák a 2021 januárjától bevezetett Energiahatékonysági Kötelezettségi Rendszert (EKR). Nagy részben a szabályrendszer kialakításán múlik, hogy az EKR mennyiben lesz sikeres az energiahatékonysági intézkedések felfuttatásában, és a tervezett energiamegtakarítások elérésében. Energiahatékonysági, klímavédelmi, de tágabb értelemben gazdaságfejlesztési és versenyképességi szempontból is fontos intézkedés az EKR bevezetése, ami Európa több országában az energiahatékonysági beruházások motorjává vált.

Jelen tanulmány azzal a céllal készült, hogy az EKR hazai bevezetését követő első év tapasztalatai, a kötelezettek visszajelzései, szabályozási szempontok, valamint nemzetközi jó gyakorlatok alapján javaslatokat fogalmazzon meg az EKR továbbfejlesztésére, eredményességének növelésére. A tanulmány röviden vázolja, mi az EKR hazai bevezetésének jelentősége, és melyek voltak eddig a legfontosabb szabályozási mérföldkövei. A MEHI szakértői 2021 év végén mélyinterjút készítettek számos kötelezett vállalattal és auditor szervezettel, amelyek tartalmilag alapul szolgáltak 2022 tavaszán a kötelezettek körében végzett kérdőíves felméréshez. A mélyinterjúk, a felmérés valamint az EKR nemzetközi tapasztalatai alapján a tanulmány részletes elemzést és javaslatokat tartalmaz az EKR szabályrendszer továbbfejlesztésére. A javaslatok között kiemelt hangsúlyt kap a lakossági szektor, illetve a lakossági épületenergetikai felújítások felgyorsításához szükséges intézkedések.

A hazai EKR szabályozás meglévő kereteit ez az anyag nem részletezi, a vonatkozó jogszabályok és információk elérhetőek a MEKH honlapján¹ (kik a kötelezettek, mekkora a kötelezettség mértéke, hogyan kell a megtakarításokat jelenteni stb.). Az EKR-t értékelő elemzések, tanulmányok és további információk pedig elérhetőek MEHI EKR aloldalán².

2. Az EKR hazai sikerének jelentősége

Az energiahatékonysági szakpolitikák között kiemelt szerepet szán a kormányzat a következő évtizedben az EKR-nek. Az EKR jelentőségét egyrészt a Párizsi Megállapodás és az európai uniós vállalások és célkitűzések adják: a 2050-ig elérendő klímasemlegességhez vezető zöld átmenet egyik sarokköve az energiahatékonyság, amely a klímacélok elérésének egyik leghatékonyabb eszköze. Magyarország számára az energiahatékonysági beruházások felfuttatása egyúttal versenyképességi kérdés is, az épületfelújítások pedig már 2030 előtt jelentős mértékben hozzájárulnának az energia megfizethetőségéhez és az importfüggőség csökkentéséhez is.

¹ <https://www.enhat.mekh.hu/ekr>

² <https://mehi.hu/energiahatekonysagi-kotelezettsegi-rendszer-ekr/>

Az energiahatékonyságról szóló 2012/27/EU irányelv (a továbbiakban: EED) 7. cikke szerint a tagállamoknak 2021-től minden évben előírt mértékben csökkenteniük kell végsőenergiafelhasználásukat energiahatékonysági intézkedésekből származó energiamegtakarítás elérése révén. Magyarország számára is előírás, hogy az éves végsőenergia-fogyasztás 0,8%-ának megfelelő új, halmozott végfelhasználási energiamegtakarítást érjen el³. Az EED 7. cikk (10) bekezdése értelmében a tagállamok az előírt energiamegtakarítást energiahatékonysági kötelezettségi rendszer vagy alternatív szakpolitikai intézkedések bevezetése révén (vagy ezek kombinálásával) teljesíthetik. Magyarországon a 0,8%-os előírás évente megközelítőleg átlagosan 7 PJ új megtakarítás elérését, 2030-ig összesen 337,3 PJ halmozott energiamegtakarítás elérését jelenti⁴. Hazánk nem teljesítette a 2020-re előírt energiamegtakarítási kötelezettségét⁵, a fentiekén túl ezért további energiafogyasztás-csökkentés szükséges a 2020-as elmaradást bepótlandó, ami nagyságrendileg 48 PJ⁶.

A klímasemleges Európa célkitűzését szolgáló zöld megállapodás valóra váltása érdekében a Bizottság 2021 nyarán közzétette a Fit for 55 jogalkotási csomagot. Ez javaslatokat fogalmazott meg többek között az EED és az Épületenergetikai Irányelv (a továbbiakban: EPBD) felülvizsgálatára, az irányelveket az új klímacélokhoz igazítandó. Az EU kibocsátásának 2030-ra 55%-os csökkentése érdekében a Bizottság 9%-kal javasolja csökkenteni az energiafogyasztást a 2020-as referencia forgatókönyvhöz képest 2024-től, ami az 1990-es bázisévhez képest 36%-os csökkenést jelent (a jelenlegi 32,5%-ról) a végső energiafelhasználásban. A magasabb uniós cél teljesítése érdekében a Bizottság javasolja a kötelezettségi rendszer keretében az éves megtakarítási előírás 1,5 %-ra való emelését a jelenlegi 0,8% helyett. A 2022 májusában Oroszország ukrajnai inváziója kapcsán előterjesztett Bizottsági terv, a RePowerEU még tovább emeli a tétet. Annak, érdekében, hogy Európa jóval 2030 előtt függetlenné váljon az orosz fosszilis tüzelőanyagoktól, a terv az energiahatékonysági intézkedések további erősítését javasolja. A Fitfor55 keretében előterjesztett 9%-os fogyasztáscsökkentéshez képest 13%-os csökkentést javasol 2030-ig Európa számára.

A Fit for 55 csomagban javasolt és a RePowerEU tervben elhatározott intézkedések egyaránt az energiaimport függőség csökkentése irányát jelölték ki. Ennek kézenfekvő eszköze az energiaigény csökkentése az energiafelhasználás hatékonyságának javítása révén. A hazai energiamegtakarítási célkitűzések és a beruházások további növelése elkerülhetetlen, tekintettel a jelenleg tárgyalt EED és EPBD módosításokra. A tervek jóváhagyása esetén a tagállamok arra számíthatnak, hogy a megtakarítási előírás a korábbihoz képest minimum

³ A 2019. január 1-jét megelőző három év átlagához viszonyítva

⁴ Ehat. Vhr szerint 342,1 PJ

⁵ Az EED 7. cikke szerint a tagállamoknak éves szinten a végső fogyasztók számára értékesített energiamennyiség 1,5%-ának megfelelő új energiamegtakarítást kellett elérni a 2014. január 1. és 2020. december 31. közötti időszakban a 2010-12. közötti hároméves időszak átlagához viszonyítva.

⁶ A 2014-2020 időszakra vonatkozó halmozott végfelhasználási energiamegtakarítási kötelezettség (167,5 PJ) és az EED 24.cikk (1)-es bekezdés szerinti 2020. évi éves jelentésben szereplő, 2020-ra várt kumulált megtakarítás (119,06 PJ) különbsége.

megduplázódik⁷. A célkitűzések növelése kiegészül a végrehajtást ösztönző, sőt azt a korábbiaknál erőteljesebben kikényszerítő jogi keretrendszerrel, valamint a szükséges uniós támogatási forrásokkal – a többéves uniós költségvetési keret (MFF) és a helyreállítást szolgáló alap (RRF) forrásaival, hogy csak a két legnagyobb finanszírozási forrást említsük.

A fenti célok elérése érdekében a hazai energiapolitikai dokumentumok (Nemzeti Energia Stratégia, NES és a Nemzeti Energia- és Klímaterv, NEKT) az EKR-t jelölik meg a legfontosabb szakpolitikai intézkedésként. Sok múlik ezért az EKR szabályrendszer kialakításán és sikeres működésén. Az EKR külföldön több országban is sikeresnek bizonyult az energiahatékonysági beruházások felfuttatásában (pl. Ausztria, Dánia, Franciaország, Olaszország), nem egy példát találni azonban a kevésbé eredményes működésre, a tanulóévek elhúzódására (pl. Lengyelország). **Itthon az EKR 2021. évi bevezetésével kevés idő maradt az „útkeresésre”, a nemzetközi tapasztalatok sikeres átültetése, a hazai keretrendszer hatékony és rugalmas kialakítása és működtetése kulcsszerepet játszik abban, hogy a hazai vállalatok teljesíthetők legyenek.**

3. Mélyinterjúk eredményei az EKR első évéről

A MEHI 2021. december és 2022. február között interjúkat készített az energiahatékonysági kötelezettségi rendszer által érintett piaci szereplőkkel az EKR első évéről. Kötelezett és auditor cégeket kérdeztünk arról, mik voltak a rendszer bevezetése utáni első év legfontosabb tapasztalatai, milyen problémákat, nehezítő körülményeket érzékeltek a szereplők és hogyan lehetne azokat mérsékelni. Rákérdeztünk az esetleges pozitív tapasztalatokra is és a szereplők következő években a rendszer alakulásával kapcsolatos várakozásaira is. Az interjúk alapján kirajzolódó problématerkép képezte alapját a pár héttel később, a kötelezettek körében végzett kérdőíves felmérésnek (4. fejezet). A félig strukturált online mélyinterjúk 60-90 percesek voltak.

3.1. A mélyinterjúk tematikus összesítésének eredményei

Az első év tapasztalatait összegezve a megkérdezett szereplők egybehangzó véleménye volt, hogy az EKR 2021. évi bevezetése komolyabb előkészítés nélkül zajlott. Az azonnali kötelezettség kiszabása főként a kisebb szereplőket érte váratlanul. A legnagyobb kötelezett cégeket a szakpolitikai döntéshozatal intenzívebben bevonta a jogszabályok előkészítésébe, a közel 900 kötelezett cég döntő többségét adó kisvállalkozások azonban információs hátránnyal indultak.

Az EKR bevezetésének első évét a döntéshozók és a végrehajtó hatóság is teszt évnek szánta, a szereplők is így értékelték. Fontos részletszabályok hiányoztak induláskor, amelyek egy része az év folyamán tisztázásra került, egy része azonban nem megfelelően (pl. lényegesség)

⁷ A MEKH számításai szerint a Fitfor55 javaslatcsomag 150 PJ-lal emeli meg hazánk kumulált megtakarítási kötelezettségét, ami az EKR révén elérendő célértéket 60 PJ körüli megtakarítással növeli. Forrás: Kléne konferencián elhangzott MEKH prezentáció, 2022. március 9.

és adicionalitás), vagy egyáltalán nem lett szabályozva (harmadik félnél keletkezhet-e megtakarítás, másodlagos piac). Ez utóbbi nemegyszer a piaci szereplők saját jogértelmezésének adott teret⁸. A piaci bizonytalanságot mérsékelte a 2021 májusában a Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal (a továbbiakban: MEKH vagy Hivatal) által közreadott Gyakran Ismételt Kérdések (GYIK) dokumentum, amely az első hivatalos jogértelmezésnek minősült, számos részletkérdés azonban további pontosításra szorult. A kötelezettség teljesítésével kapcsolatos bizonytalanság a 2021 szeptemberében közreadott katalógussal nagymértékben enyhült, a jegyzék tartalmazta ugyanis a sztenderd energiamegtakarítási intézkedések egy „induló készletét”. Továbbra is érvényben voltak azonban a kötelezettség nem teljesítésére vagy a hibás teljesítésre vonatkozó szigorú büntetési tételek, amelyek nagymértékű kockázatot róttak a szereplőkre. Ez a bizonytalanság év végéig jellemezte a piacot, amikor is a 2021. évi megtakarítási előírások teljesítési határidejét meghosszabbító rendelet¹⁰ kihirdetésre került. A 2021. évben teljesített megtakarítások jelentésének 2022. március 31-i határidejének év végéig való meghosszabbítása tette hivatalossá az első év teszt jellegét és biztosított türelmi időt a 2021. évi megtakarítások elszámolásában.

Az első év tapasztalatait az alábbi 12 pontban összesítettük, illetve kiegészítettük a MEHI értékelésével.

3.1.1. Lényegesség és adicionalitás

Az intézkedések lényegességi és adicionalitási kritériumoknak való megfelelését a kezdetektől fogva vita és értelmezési bizonytalanság jellemezte. Több szereplő vitatja az adicionalitási elvárás jogosságát, mivel a szigorodó energetikai minimumkövetelmények számos technológia, berendezés, beruházás típus esetében a korábbi (esetenként nem szabályos) gyakorlathoz képest kevesebb megtakarítás elszámolását teszik lehetővé az EKR rendszerben. Mind az államigazgatás, mind a piaci szereplők körében máig vita tárgya a két fogalom pontos jelentése és gyakorlati alkalmazása.

MEHI vélemény: A két fogalom tisztázására és jogszabályi rendezésére vonatkozó javaslatunkat lásd a 6.1.1. fejezetben.

3.1.2. Katalóguslapok

A MEKH által közreadott katalóguslapokkal kapcsolatban többen hiányosságot, kiforratlanságot, pontatlanságot említettek, a biztos értelmezés és egyértelmű alkalmazhatóság hiányában több szereplő is arról nyilatkozott, hogy egyelőre nem vág bele egyes projektek végrehajtásába illetve hitelesítésébe. A katalóguslapok praktikus alkalmazhatósága a szereplők szerint jelenlegi formájukban erősen korlátozott. Fontos meglátás, hogy a katalóguslapok

⁸ Így terjedt el például a piacon az a téves értelmezés, hogy EKR projektből úgy lehet „pénzt csinálni”, hogy meglévő projektből származó megtakarítást a végfelhasználó kötelezettnek értékesíthet.

⁹ 1.melléklet a 17/2020. (XII. 21.) MEKH rendelethez

¹⁰ 671/2021. (XII. 2.) Korm. rendelet

értelme az lenne, hogy azt a kötelezettek akár auditor közreműködése nélkül is alkalmazni tudják.

MEHI vélemény: Az egyszerűbb, várhatóan tömeges intézkedések standard elszámolását kellene a katalógus lapoknak elősegíteniük, míg az összetett, komplex intézkedéseket lenne érdemes, célszerű és költséghatékony auditorral hitelesíttetni.

3.1.3. Áthárítás

Az első évben általános kereskedelmi gyakorlattá vált, hogy a szolgáltató, kereskedő kötelezettek az EKR-rel kapcsolatos terheket az ügyfelekre hárítják. A főként ipari fogyasztóknak kiszámlázott EKR díjtételt egyes szereplők visszamenőlegesen is alkalmazták. 2021 második felében az áthárítás mellett egyes esetekben a visszavásárlás is elterjedt gyakorlattá vált: amennyiben az ügyfél energiamegtakarítást ért el egy projekt megvalósítása révén, annak értékesítésével „törleszthette” a kiszámlázott EKR díjtételt vagy annak egy részét.

MEHI vélemény: az áthárítás önmagában nem jogszabály ellenes gyakorlat, más európai tagállamokban is ez a finanszírozási mechanizmus képezi alapját a kötelezettségi rendszereknek. A külföldi példákkal összehasonlítva azonban két fontos különbség miatt az ügyfelek itthon jogosan csak egy újabb adónak érzékelték a kiszámlázott EKR díjtételt.

1. Az első év általános gyakorlata alapján az energiahatékonysági projekt létrejöttében a kötelezett lényeges hozzájárulása gyakran erősen vitatható volt. Leggyakrabban már előkészített projektekből származó megtakarítást készülnek a kötelezettek elszámolni, mivel a projektek előkészítése, kivitelezése jellemzően 2-3 évet vesz igénybe. Az első évben a kötelezett felek lényeges részvételének szigorú ellenőrzésétől a hatóság kénytelen lesz eltekinteni, tekintettel az első év tesztl jellegére. Az áterhelt EKR díjtétel nagysága szolgáltatóként változó volt, de sok esetben elérte a megtakarítás kiváltását fedező 50 ezer forintot GJ-onként (0,5 forinttól 1 forintig kWh-ként).

A kötelezettek aktív közreműködése nélkül létrejött projektek, amelyeknél a kötelezett az EKR díj beszedése révén fedezte a járulék nagyságának megfelelő költséget, nem teljesíti a megtakarítás létrejöttének lényegességi elvárását. Az áthárítás és visszavásárlás gyakorlata szembemegy az EKR céljával és működési logikájával, miszerint a végfelhasználónál a kötelezett lényeges, aktív közreműködésével kell létrejönnie olyan energiahatékonysági projekteknek, amelyek a kötelezett számára előírt nagyságú energiamegtakarítást eredményeznek.

2. A másik fontos különbség a jól működő európai EKR rendszerekhez képest abban áll, hogy a hazai gáz és villamosenergia szabadpiacon az egyébként sem jól működő kereskedőváltás is akadályozza, hogy az ügyfelek a leginkább megfelelő EKR szolgáltatást nyújtó kötelezettel kössenek szerződést. A nem lakossági piacon a kiskereskedelmi verseny működik, a villamosenergia-piac közepesen koncentrálnak tekinthető. Nemzetközi összehasonlításban is kiemelkedően magas azonban a kereskedőváltási idő, és az előírt

maximális időtartamhoz (15 nap) képest jelentősen magasabb a valós váltási időtartam¹¹. Ez a tesztében nem kedvezett annak, hogy az ügyfelek a kedvezőbb EKR ajánlatokat könnyen kihasználhassák, de a kötelezettség mértékének felfutásával a jövőben várható, hogy az EKR megtakarítási szolgáltatás is a kereskedelmi verseny egyik elemévé válik. A folyamatosan emelkedő energiaárak mellett azonban tény, hogy az EKR díjtétel jelenleg nem tekinthető jelentősnek.

3.1.4. Egyetemes szolgáltatás

Az egyetemes szolgáltatók a szabályozott lakossági árak miatt az EKR költségeit nem tudják a fogyasztókra terhelni, az áthárítás ellentétes a rezsicsökkentést fenntartó kormányzati szándékokkal is. Az EKR a szabadpiaci fogyasztókra ró így aránytalan terhet, ők viselik az EKR-rel járó költségeket, amely a meglévő szektorális adók és díjak mellett újabb költségnövelő tényezőt jelent. Külföldön szabályozott energiaárak esetén a kötelezettek EKR-rel kapcsolatos indokolt költségeit a szabályozó hatóság hagyja jóvá és építi be a tarifákba (Dánia, Olaszország, Franciaország)¹².

MEHI vélemény: az egyetemes szolgáltatás kérdése önmagában is szabályozási, finanszírozási megoldásra vár, az európai energiaárak növekedése és a klímacélok elérését szolgáló uniós célok és jogalkotási szándékok (Fit for 55 és RePowerEU) a finanszírozás kérdését még jobban kiélezi. Az indokolt költségek hatósági elismerése itthon járható út lenne. A hazai energiastratégiai dokumentumok szándéka szerint a lakosság körében felfuttatni remélt EKR-ben egyelőre nem látni, milyen üzleti és szabályozási megoldások révén építhető be a lakossági projektek megvalósulását lehetővé tevő állami/uniós támogatás (vissza nem térítendő VNT, esetleg visszatérítendő VT támogatás formájában).

3.1.5. Hitelesítők kockázata

A szereplők egybehangzó véleménye szerint a jelenlegi szabályok túlzott kockázatot jelentenek a megtakarítások hitelesítését végző auditor szervezetek számára. Ez számos auditort és auditor szervezetet távol tart az EKR céljára készülő energiamegtakarításokat kimutató auditok piacától. Az ellenőrzési és büntetési szigorral kapcsolatos bizonytalanság az év folyamán nem mérséklődött, mivel a teljesítési határidő meghosszabbításával a hatósági eljárás szigorúsága nem derülhetett ki, az első jóváhagyott vagy elutasított projektekről 2022 második félévben kerülnek majd várhatóan nyilvánosságra információk. A hatósági ellenőrzés során a Hivatal érvénytelenítheti az előírt kritériumoknak meg nem felelő megtakarításokat, és 10 ezer Ft-os bírságot szabhat ki GJ-onként. A nem megfelelő teljesítés, végül a kötelezettség teljesítésének

¹¹ Vékony, A.: A magyarországi kiskereskedelmi villamosenergiapiac alakulása az elmúlt évben. A magyarországi villamosenergia piac 2021-es évének áttekintése. Piaci Jelentés workshop, 2022. 05. 19.

¹² Energy Efficiency Obligation Schemes: Policy guidelines, EBRD, Energy Community 2019. https://www.energy-community.org/dam/jcr:7907f720-0904-48a0-9773-2bd948ff2799/EBRD_EnCS_PG_EE_112018.pdf

esetleges elmaradása esetén akár 80 ezer Ft-os büntetés hárulhat a hitelesítő auditor szervezetekre. A megtakarítások elszámolhatóságával, megfelelőségével kapcsolatos kockázatot tehát végső soron ők viselik

MEHI vélemény: A jogszabályi kiszámíthatóság erősítése, a piaci szereplőkkel való folyamatos konzultáció, a katalóguslapok szakmai konszenzus alapján való továbbfejlesztése és az ellenőrzésre szánt hivatali apparátus megerősítése együttesen lenne alkalmas a hitelesítéssel járó túlzott piaci kockázat mérséklésére.

3.1.6. Szűkös auditori piac

Több interjúalanyunk az auditorok piacán kialakult élénk versenyre hívta fel a figyelmet. Az auditori szolgáltatások piacán a megkérdezettek szerint eleve kevés az auditáló szervezetek száma (2022. júniusi állás szerint 80 db). Egyes szereplők nehezményezik, hogy azok a kötelezettek, akik egyúttal auditori szolgáltatást is nyújtanak, nem hitelesíthetnek EKR megtakarítást, ami saját projekt esetében indokolt, más ügyfelek projektjeinek esetében azonban nem merül fel összeférhetlenségi probléma.

MEHI vélemény: a hitelesítőkre háruló pénzügyi kockázat miatt egyelőre nem látszik a szűkös auditori szolgáltatási piac gyors bővülésének lehetősége. A szakemberhiány pedig az EKR projektek költségét tovább növelő tényező. Auditori szolgáltatást is nyújtó kötelezettek nem saját projektet auditálhassanak az összeférhetlenség bizonyítását követően.

3.1.7. Finanszírozási akadályok

A megkérdezett szereplők mindegyike kiemelte a finanszírozási akadályok meglétét. A banki forráskihelyezés és az energiahatékonysági projektek között egyelőre nincs meg a kellő kapocs, egyelőre nincs olyan szereplő a piacon, aki a lakossági és közintézményi beruházásokat előkészítené („a banki gondolkodás és az EKR között egyelőre nincs meg a híd”).

MEHI vélemény: a lakossági épületenergetikai projektek magasabb fajlagos beruházási költsége miatt – további könnyítések és ösztönzők beépítése nélkül – ebben a szektorban nem várható az energiamegtakarítási projektek felfutása: támogatás nélkül a lakossági szektorban csekély az érdekltség az épületenergetikai felújításra (részletes javaslatainkat a lakossági szegmensre lásd a 7. fejezetben). Az 1-VNT elszámolási szabály egyelőre nem látszik elegendő ösztönzőnek, lévén, hogy nincs általánosan igénybe vehető vissza nem térítendő felújítási támogatás vagy önrész nélküli kedvezményes felújítási hitel. Szűk lakossági réteg az, amelyik önerőből komolyabb korszerűsítésbe kezdene. A meglévő támogatási formák (otthonfelújítási támogatás, CSOK, falusi CSOK) szintén nem ösztönzik a kimutatható energiamegtakarítással járó mélyfelújításokat¹³.

¹³ Lásd pl. Hazai Felújítási Hullám, MEHI 2021. <https://mehi.hu/hirek/hazai-felujitasi-hullam/>

3.1.8. A tranzakciós költségek aránytalan terhet rónak a kis szereplőkre

Sok bizonytalanság övezte az első évben kialakuló új szerződéses kapcsolatokat, amelyek azelőtt a kivitelezők – auditorok – kötelezett szolgáltatók viszonyrendszerében nem voltak jellemzőek. A bonyolult szerződéses kapcsolatok, a jogi megoldások, az eljárásrend kialakítása a sok bizonytalansággal terhelt szabályrendszerben idő- és erőforrás-igényes feladatot jelentettek, sok szereplő a megfelelő erőforrások hiányában kivárt, míg mások elsők között érkezésként piaci előnyre tettek szert. A kisebb szereplők erőforrás-szűkössége ilyen tekintetben is egyértelműen megmutatkozott.

MEHI vélemény: a magas tranzakciós költségek miatt sok száz kis kötelezett számára az előírt teljesítés eleve bizonytalan és irreális terhet jelent, amit a szabályok első évi felülvizsgálata során orvosolni lehetne a kis szereplők kötelezettség alóli mentesítésével.

3.1.9. Másodlagos piac

A szereplők egybehangzó véleménye szerint szükség lenne transzparens másodlagos piacra, amely a megtakarítások piaci árjelzését biztosítaná. Bár a piacon már több oldalon történtek kezdeményezések a megtakarítások kereskedelmére szolgáló aukciós felület létrehozására (kötelezett, auditor, végfelhasználó oldalon egyaránt), ezek a platformok egyelőre gyerekcipőben járnak, de idővel akár központi rásegítés nélkül is kinőhetik magukat. Ezzel párhuzamosan a hitelesített energiamegtakarítások szervezett másodlagos piacának létrehozása a HUPIX bevonásával is előrehaladt, a szervezett kereskedelemmel járó többletköltségek teherviselőiről, az erre vonatkozó tervekről egyelőre keveset tudni.

MEHI vélemény: A referencia ár nagyban hozzájárulna ahhoz, hogy visszaszoruljon a jelenlegi gyakorlat, vagyis a járulék nagyságának megfelelő összeg ügyfelekre történő áthárítása a lényegességi elvárás teljesülése nélkül. A másodlagos piacon való kereskedelem jogszabályi kialakítását, a megtakarítások tulajdonjogának tisztázást (harmadik félnél keletkezhet-e megtakarítás) a szereplők is egybehangzóan szükséges, sürgető feladatnak ítélték.

3.1.10. Energiaköltségek növekedése

A 2021 második felétől kezdődő energiaár-növekedés, majd az árak 2022 első félévi példátlan emelkedése a megtakarítási lehetőségek kiaknázását minden gazdálkodó szervezetnél előtérbe helyezte. Az EKR rendszer bevezetése itthon is hozzájárult – a vállalati ügyfelek körében – az energiafelhasználással kapcsolatos tudatosság növekedéséhez, a kötelezett vállalatok körében pedig – főként a nagyobb szereplőknél – elindult a termék- és szolgáltatásfejlesztés.

MEHI vélemény: az energiagazdálkodás tekintetében az EKR-rel kapcsolatos terhek az első évben ügyfél oldalon egyelőre nem voltak tetemesek, de a kötelezettség mértékének felfutása önmagában is árnövelő hatású lesz a következő években (a klímavédelmi célok elérése és a Fit for 55 csomag megvalósítása ezen felül hoz további árnövekedést).

3.1.11. Megújuló energiaforrások elszámolhatósága

A megújuló energia alapú technológiák elszámolhatóságának feltételeit sok kötelezett nem érti. Különösen azt nehezményezik, hogy a napelemek telepítése (valamint a helyben történő villamosenergia termelés és tárolás) nem elszámolható az EKR keretében.

MEHI vélemény: Amennyiben a megújuló technológia alkalmazása nem jelent hatékonyabb energiafelhasználást és nem csökkenti az energiaigényt, úgy az elszámolás valóban nem indokolt. Létezhetnek azonban olyan megoldások (pl. napkollektor, vagy a hőszivattyú), amelyek például a korábban alkalmazott fűtési, HMV megoldáshoz képest energiahatékonyság javulást eredményeznek. A kisléptékű, fogyasztásközelben megújuló energia technológiák épületekbe való beépítésének vagy épületekre való felszerelésének figyelembe vételére az EED is lehetőséget ad, amennyiben ellenőrizhető, mérhető vagy becsülhető energiamegtakarítást eredményeznek. Szükséges lenne a kérdéskör részletesebb szabályozása (magyarázata) jogszabályban.

3.1.12. Nyilvános konzultációk

A szereplők egybehangzó véleménye szerint a nyilvános konzultációkra sokkal több időt kellene szánni. Főként a kisebb szereplők véleményezési lehetőségét könnyítené, ha év közben folyamatosan lehetne a hatóság számára véleményt adni, pl. online felületen. A szereplők szorgalmazzák rendszeres workshopok, nyilvános egyeztetések megtartását, a szakmai párbeszéd erősítését.

3.2. A kötelezettség teljesítése az első évben

Az interjúk alapján az első évben egyértelműen a vállalati szektorból származtak megtakarítások, a legnépszerűbb projekt típus a világításkorszerűsítés volt, emellett a fűtés, HMV, a technológiai beruházások, a hőellátás-korszerűsítési projektek voltak jellemzőek. A rendszer-váltás idejéből örökölt berendezések, technológiák modernizálása nagy energiamegtakarítási potenciált rejt magában, különösen a hőtermelő berendezések cseréje révén, például az élelmiszeriparban, gépiparban, feldolgozóiparban. A kötelezettek nemegyszer saját ügyfélnél pl. a TAO kedvezmény igénybevételéhez végzett energetikai audit árban nyújtott kedvezmény biztosításával tettek szert megtakarításra. Az első évben több szereplőnek is világossá vált azonban, hogy az EKR céljára is elszámolható megtakarítások nagysága gyakran lényegesen kisebb a ténylegesen elért megtakarításnál,

- mivel az élettartam végére ért berendezések, infrastruktúra cseréjéből az EKR-ben nem számolható el megtakarítás,
- mivel az EKR-ben csak az adott technológiára, berendezésre vonatkozó uniós minimumkövetelmény szint feletti megtakarítások számolhatók el.

Lakossági épületfelújításból és középület-felújításból az első évben nem származott megtakarítás, szemléletformálási programok azonban szerepeltek az elszámolandó projektek között. Ugyanakkor a szemléletformálási programok energiamegtakarító hatásának kimutatására itthon nem ismert elfogadott módszer (külföldön számos létezik).

A megtakarítási kötelezettséget az első évben a nagyobb kötelezettek nemegyszer meglévő projektekből származó megtakarítással teljesítették, míg a kisebb kötelezettek inkább éltek a megtakarítások pénzügyi megváltásának lehetőségével, azaz az 50 ezer forint/GJ nagyságú járulék megfizetésével.

A megtakarítási projektek megtalálásával, az elszámolási szabályokkal, a dokumentálással járó többletfeladatokat és -költségeket az 50-100 GJ, vagy ez alatti megtakarítási kötelezettséggel rendelkező szereplőknek nem volt érdemes vállalni. A kisebb szereplők mozgásteret a megtakarítások elérésében valóban csekély, ezért több nemzetközi példa is van arra, hogy bizonyos mérethatár alatti energiakereskedőket nem vonták be a kötelezeti körbe (pl. Ausztria), ezzel nagyban elősegítve azt is, hogy a végrehajtó hatóságnak kezelhető számú kötelezettel kapcsolatos feladatot kelljen ellátnia. Egy, az EKR előkészítése kapcsán készült tanulmány egyértelmű eredménye szerint¹⁴ a kisebb kereskedők kötelezeti körbe való bevonása nem eredményez számottevően nagyobb energiamegtakarítást. Az előírt megtakarítások elérését a kis szereplők mentesítése nem veszélyeztetné.

Az első évi teljesítésben a megtakarítások vásárlása is fontos volt, megtakarítást leginkább ipari partnerektől és auditoroktól vásároltak a kötelezettek.

3.3. Jövőbeli várakozások

A mélyinterjúk során a kötelezettek várakozásaira is rákérdeztünk.

Az energiaárak emelkedését a szereplők az energiahatékonysági piac szempontjából kedvezőnek ítélik, a beruházások megtérülési idejét a növekvő árak lerövidítik. A megkérdezettek egybehangzó véleménye szerint a fokozatosan növekvő energiamegtakarítási kötelezettséget azonban nem lehet kizárólag az ipari beruházások révén teljesíteni, szükség van a lakossági energiahatékonysági potenciál kiaknázására, amely szegmens az egyetemes ellátási árak révén azonban továbbra is védett az áremelkedések ellen¹⁵. A nagy kötelezett cégek terveznek a lakossági projektek felfutásával a következő 1-3 évben, elindult az ilyen irányú termék- és szolgáltatásfejlesztés.

Ehhez már ma szükség lenne a lakossági felújítási projektekből származó megtakarítások egyszerűsített adminisztrációjára és elszámolására. Kezdetben állami segítségnyújtás mellett (részleges finanszírozás), technikai segítségnyújtással kiegészítve (szemléletformálás, tanácsadás, ingyenes felmérés, ingyenes vagy kedvezményes energetikai terv) szükség lenne pilot projektek indítására, ahol a szakszerű kivitelezés és a megfelelő monitoring (előtte és utána dokumentáció, energiatanúsítvány) biztosítja a kimutatható energiamegtakarítás

¹⁴ KPMG: Tanulmány a magyarországi energiahatékonysági kötelezettségi rendszer (EKR) létrehozásáról, 2020.

¹⁵ A tanulmányt a rezsicsökkentés csökkentés bevezetése előtt zártuk le.

létrejöttét. A lakossági villamosenergia-felhasználás terén (háztartási gépcseré, világítás-korszerűsítés) is lenne megtakarítási potenciál, a sok kis méretű projekt esetében azonban fajlagosan költséges a hitelesítés. A szereplők várakozásai szerint egyszerűsített, katalógus alapján számítható megtakarítások elszámolhatóságával ez a piaci szegmens is beindulhat a következő években. Egyes kötelezettségi vélemények szerint a lakossági piaci ajánlatok megjelenése csak idő kérdése, amint megvalósulnak a szükséges szervezeti, informatikai stb. fejlesztések, tömeges lakossági energiamegtakarítási projektek indulhatnak.

A meglévő potenciál ellenére a szereplők nem tartják könnyen kiaknázható piacnak a középületeket. Nehezítő körülmény a közintézmények közbeszerzési kötelezettsége, az, hogy a szegmens nem piaci szemlélet szerint működik, és a 100%-os uniós támogatással semmilyen más konstrukció (pl. ESCO) nem tud versenyezni. Az energiahatékonyság-alapú szerződések (Energy Performance Contracting, EPC) mechanizmusának elterjedését hátráltatja, hogy – elsősorban a megrendelői oldalon – hiányzik a szakértelem az ilyen szerződések lényegi elemeinek tekintetében (jogilag sem egyszerű például különbséget tenni építési beruházás, árubeszerzés és szolgáltatásnyújtás között). A Bizottság kezdeményezésére az Eurostat 2017-ben közzétett egy iránymutatást¹⁶, amely ugyan tisztázta, hogyan kell ezeket a szerződéseket rögzíteni a nemzeti számlákon, illetve további EIB iránymutatások is készültek a következő években¹⁷, a jogi, intézményi és gyakorlati akadályok azonban – úgy tűnik - nem hárultak el a közintézményi szférában az EPC terjedése előtt.

A középületek felújításához nyújtott 100%-os uniós támogatás a források pazarló felhasználásának mintapéldája. Számos nemzetközi példa alátámasztja, hogy az energiamegtakarítást garantáló EPC szerződésekkel a beruházások a keletkező költségmegtakarításból piaci alapon is finanszírozhatók¹⁸. A közintézmények szerepe a felújítások előmozdításában egyelőre nem példamutató: a 2014-2020-as támogatási időszakban a közintézmények energiahatékony fejlesztésére elköltött uniós támogatások eredményeiről – az elért megtakarításokról - máig nem áll rendelkezésre hiteles, nyilvános adat.

Összességében, a következő években a szereplők mind az ipari, mind a lakossági szektorban az energiahatékonysági beruházások felfutására számítanak, amit főként az emelkedő energiaárak indukálnak, lerövidítve az energiahatékonysági beruházások megtérülési idejét. A megkérdezettek többségének véleménye, hogy a megtakarítások kiaknázásához az EKR megfelelő kereteket adhat.

¹⁶ Bizottság (2017) „Eurostat iránymutatás: az energiahatékonysági szerződések rögzítése az államháztartási számlákon”.

¹⁷ https://www.eib.org/attachments/pj/guide_to_statistical_treatment_of_epcs_en.pdf

¹⁸ Lásd pl. Moles-Grueso, S., Bertoldi, P. and Boza-Kiss, B., Energy Performance Contracting in the Public Sector of the EU – 2020, EUR 30614 EN, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2021, ISBN 978-92-76-30877-5, <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC123985>

4. EKR Hangulatjelentés - kérdőíves felmérés az EKR első évéről

4.1. A felmérés célja és módszertana

A MEHI 2022. március végén kérdőíves felmérést végzett a hazai kötelezett vállalatok körében. A felmérés célja az volt, hogy a piaci szereplők visszajelzései alapján értékelést készítsünk az EKR első évéről, majd a piaci tapasztalatok és szabályozási szempontok összesítése és értékelése alapján szakpolitikai javaslatokat fogalmazzunk meg az EKR szabályrendszerének továbbfejlesztése, a rendszer eredményességének elősegítése érdekében.

A 28 kérdésből álló online kérdőív kötelezett vállaltokhoz való eljuttatásában a Magyar Energiakereskedők Szövetsége és a Magyar Ásványolaj Szövetség volt segítségünkre. A válaszadók villamosenergia és földgázkereskedők, egyetemes szolgáltatók és közlekedési célú üzemanyagot végső felhasználók részére értékesítő vállalatok voltak. A felmérés 13 kitöltött kérdőívet eredményezett, a kitöltők többsége (6) a villamosenergia szektorban (is) érdekelt kötelezett, 4 földgáz értékesítő vállalat, 3 üzemanyag értékesítő vállalt volt. Bár a válaszok számossága alapján a kötelezettek csekély részét sikerült elérni, az energia-hatékonysági megtakarítások nagyságrendje tekintetében azonban a felmért vállaltok jelentős arányt képviselnek, mivel a válaszadók 86%-a nagyvállalat, illetve egyetemes szolgáltató nevében töltötte ki a kérdőívet. A felmérés nem reprezentatív. A kérdőív megtekinthető a 8. fejezetben (függelék).

4.2. A kérdőíves felmérés eredményei

A kérdőív első blokkjában arra kerestük a választ, hogy az EKR hazai bevezetése és első évi működtetése milyen változásokkal járt a kötelezett vállaltoknál: hozott-e szervezeti átalakulásokat, fejlesztéseket, és hogy melyek voltak az első év legfontosabb nehézségei.

A válaszadók 85%-ánál az EKR-rel kapcsolatos jogszabályi, adminisztratív, adatszolgáltatási feladatokat belső szervezeti egység vagy cégcsoporton belüli szervezeti egység látja el, ami összefüggésben áll azzal, hogy a válaszadók többnyire nagyvállalatok voltak. Kisebb részben jellemző külső partner megbízása az EKR-rel kapcsolatos feladatok ellátására.

A kötelezettek profiljába korábban nem tartozó energiahatékonysági szolgáltatások nyújtása külföldön együtt járt az üzleti modellek fejlesztésével, új üzletág kialakításával, vagy energiahatékonysági projektek megvalósítására szakosodott leányvállalat (pl. ESCO) létrehozásával. A felmérésben ezért rákérdeztünk, mennyire indított be új fejlesztéseket, cégen belüli változásokat, innovációkat az EKR. A válaszadók közel fele (46%) jelölte meg, hogy az EKR eredményeként új szerződéses kapcsolatok jöttek létre. A válaszadók több mint felénél vagy új energiahatékonysággal kapcsolatos szervezeti egység jött létre, vagy valamilyen szervezeti

átalakítás történt cégen belül az új feladatok ellátására. Csekély számban került sor egyelőre informatikai fejlesztésre, illetve a válaszadók 23%-ánál maradt minden a régiben, nem történt változás.

Arra a kérdésre, hogy mennyire tartja vállalkozását tájékozottnak az EKR-ben előírt kötelezettség teljesítésével kapcsolatban, a válaszadók háromnegyede úgy nyilatkozott, hogy jól tájékozottnak tartja vállalatát (teljes mértékben vagy viszonylag jól tájékozott). A nagyvállalati kötelezettek túlnyomó része, úgy tűnik, érti és képes alkalmazni, működtetni a megtakarítási kötelezettségre vonatkozó szabályrendszert. A válaszadók negyede értékelte úgy, hogy egyelőre sok olyan nyitott kérdés van, amiben segítséget várná, illetve, hogy nem tud a kötelezettséggel érdemben foglalkozni, ezért más szervezetektől vásárol vagy tervez megtakarítást vásárolni. A jól informáltság feltehetően annak köszönhető, hogy a megkérdezett vállalatok többnyire nagyvállalatok. Ezzel szemben a kisebb szereplők információs hátrányára a mélyinterjúk egyértelműen rámutattak. Az eredményeket szintén árnyalják egy másik kérdésre adott válaszok: a 15. kérdés arra vonatkozott, hogy a kötelezett mennyire tartja egyértelműnek a megtakarítások elszámolásának szabályait. A válaszadók 85%-a egyes esetekben félreérthetőnek, nem egyértelműnek vagy kevéssé egyértelműnek értékelte a szabályokat, amiket jó lenne pontosítani.

A nyitott kérdések között, amelyekben a válaszadók további segítséget várnak, az alábbi témákat említették:

- a hosszú élettartamú kreditek bankolhatóságának kérdése, vagyis hogy melyek a megtakarítások több évre való beszámításának szabályai,
- a másodlagos piac működési modellje,
- az EKR finanszírozásának kérdése,
- a hitelesítés egységesítése, és
- a megtakarítások nyilvántartásával és utólagos érvénytelenítésével kapcsolatos szabályok.

Rákérdeztünk az EKR első évi működését nehezítő tényezőkre. Ezek között három olyan témakör ugrott ki egyértelműen, amelyet a kitöltők háromnegyede a legfontosabb tényezőként értékelt, ezek

- a jogszabályi bizonytalanságok,
- a megtakarítások hitelesítésével járó túlzott kockázat és
- a végrehajtási szabályokkal kapcsolatos bizonytalanságok (büntetés, bírságolás).

Fontosság szerint a nehezítő tényezők között kiemelt helyen állt még a kiforrott üzleti modellek hiánya, a nem elegendő felkészülési idő, és a kevés felkészült auditor. A kitöltők 60%-a fontos nehezítő tényezőként jelölte továbbá a katalóguslapokkal kapcsolatos problémákat, és a megtakarítások adás-vételével kapcsolatos bizonytalanságokat. Nem kapott kiugróan nagy súlyt a válaszok között a szakértelem és humán erőforrás hiánya, az ügyfelek felkészületlensége, és az előkészített projektek hiánya. A válaszadók szintén nem értékelték komoly problémának a kivitelezői oldali kapacitáshiányt. Utóbbi azért meglepő eredmény, mert

a MEHI által az energiahatékonysági piac szereplői között több ízben végzett piaci hangulatjelentésben¹⁹ a szakemberhiány mindannyiszor a legfontosabb nehezítő körülményként jelent meg. A kivitelezői oldali szűkület és szakemberhiány²⁰, úgy tűnik, inkább a lakossági felújítási projekteket jellemzi, az EKR első évében a szinte kizárólag az üzleti szektorból származó megtakarítási projekteket (lásd a felmérés eredményei között) egyelőre kevésbé érintette.

Rákérdeztünk a kitöltők javaslataira, miben látják a fontosnak megjelölt nehezítő tényezők feloldását, milyen javaslatuk van a megjelölt problémák megoldására. A válaszok között több említést kapott a vonatkozó jogszabályok pontosítása és a szabályok gyorsabb és rugalmasabb alakítása a piaci igényekre válaszul, és a kötelezett szereplők mérettől független érdekérvényesítésének elősegítése. Kiemelt említést kapott az addicionalitás és a lényegesség jogszabályi szintű tisztázása, ami egyértelmű szabályozási megoldást jelent a MEKH által közreadott (egyébként a szereplők által hasznosnak vélt), mégsem jogszabályi szintű Gyakran Ismételt Kérdések dokumentumhoz képest.

A kérdések következő blokkja a 2021. évre előírt megtakarítási kötelezettség teljesítésével kapcsolatos kérdéseket tartalmazott. A 2021. évi megtakarítási kötelezettséget a kitöltők 70%-a saját vagy kapcsolt, illetve partner vállalkozása energiahatékonysági intézkedése révén teljesítette, 60% pedig hitelesített energiamegtakarítás vásárlásával (is) teljesített. A kitöltők több mint fele 2021-ben előre teljesített, és 2022 évi megtakarítási kötelezettségét is (részben) teljesítette, kihasználva a kedvező elszámolási szabályokat (1,5-es szorzó). A válaszadók 30%-a felmérés időpontjában (2022. március) nem teljesítette még a 2021 évi kötelezettségét. A kitöltők között továbbá nem volt olyan, aki:

- lakossági ügyfélnél végrehajtott energiahatékonysági fejlesztésből származó megtakarítást számolt volna el,
- tanácsadás, képzés, szemléletformálási akciók révén ért volna el megtakarítást, vagy
- energiahatékonysági járulékfizetés révén, az energiamegtakarítási kötelezettség megváltásával teljesítette volna 2021-ben a kötelezettségét.

Utóbbi magyarázatául szolgál, hogy a vészhelyzet miatt 2021. év végén kihirdetett kormányrendelet²¹ lehetővé tette, hogy a kötelezettek a 2021. évi energiamegtakarítási kötelezettségüket 2022. év végéig teljesítsék. Az a tény, hogy a válaszadók nem éltek a járulékfizetés lehetőségével, rámutat arra, hogy akár megatarkítási kredit vásárlásával, akár energiahatékonysági projekt megvalósításával olcsóbban teljesíthető a kötelezettség a járulékfizetéssel való megváltás árához képest (lásd később az árakra vonatkozó kérdést is).

¹⁹ <https://mehi.hu/tanulmanyok/energiahatekonysagi-piac-hangulatjelentes-2021/>

²⁰ Például <https://evosz.hu/data/dokument/Epitesi%20agazat%202022%20evi%20sulyponti%20problemai-javaslatok%20megoldashoz-2022-01-26.pdf>

²¹ 671/2021. (XII. 2.) Korm. rendelet

Felmértük, hogy a 2021. évi megtakarításokat mely szektorokban érték el a kötelezettek. A válaszok alapján a legtöbb megtakarítás az ipari szektorból származott, ezt követte a közlekedési szektor és a kereskedelem és szolgáltatások szektora. Egyáltalán nem származott megtakarítás a lakossági szektorból, és csekély mértékben származott az önkormányzati és állami szektorból. Intézkedés típusonként vizsgálva a válaszok alapján a leggyakoribb a technológiai korszerűsítés volt, ezt követte a világításkorszerűsítés és a közlekedési energiahatékonysági intézkedések, ezt pedig a fűtéskorszerűsítési és az épületenergetikai intézkedések követték. A válaszadók 70%-a nyilatkozott úgy, hogy szemléletformálási intézkedésből is származott megtakarítása.

A MEHI által készített mélyinterjúk alapján tudjuk, hogy az első évben sok vita és konferencia tárgya volt²² a megtakarítások elszámolhatóságára vonatkozó addicionalitási és lényegességi kritérium, amely az EKR szabályrendszer egyik legkritikusabb eleme. Rákérdeztünk ezért a kötelezettek véleményére azzal kapcsolatban, hogyan biztosítható az intézkedések addicionális jellege az EKR-ben elszámolandó energiahatékonysági intézkedéseknél. A nehéz csoportosíthatóság miatt a szóveges válaszokat változtatás nélkül adjuk közre:

- Könnyen található megoldás
- A jelenlegi törvényi definíció alapján nehezen
- Auditornak kell minősítenie
- Gazdasági ösztönzők
- Projektek előzetes részfinanszírozásán keresztül leginkább
- A MEKH által összeállított GYIK jelenleg megfelelő iránymutatást ad
- Minél több nem kötelezett bevonása, akik megjelennek a piacon, mint energiahatékonysági eladók
- Előzetes szakmai hozzájárulással és pénzügyi ösztönzéssel/kedvezményel
- Tanácsadással, előzetes kalkulációk útján, pénzbeli ösztönzéssel
- Energetikai szakreferens közreműködése; kereskedővel közös projekt; kereskedői hozzájárulás (anyagi vagy szaktanácsadás)

A válaszok alapján az látszik, hogy a válaszadók jobbra értik a megtakarításokra vonatkozó követelmények tartalmát. Ez optimizmusra ad okot a jogszabályi követelmények alkalmazása tekintetében a megtakarítások tényleges elszámolásánál. A megkérdezett kötelezettek oldaláról a kettős kritérium alkalmazása ez alapján, úgy tűnik, nem ütközik információs akadályokba. A megtakarítások addicionális és lényeges voltának biztosítását a tényleges elszámoláskor azonban számos egyéb tényező (pl. ellenőrzés és büntetés szigorúsága) is befolyásolja majd.

Több kérdés is irányult az energiamegtakarítások kiszámítására és jelentésére. Rákérdeztünk, hogy a kötelezettek az eddig létrejött energiamegtakarítást egyedi audit alapján vagy a 17/2020. (XII. 21.) MEKH rendelet 1. mellékletében levő intézkedési lista (katalóguslapok) alapján

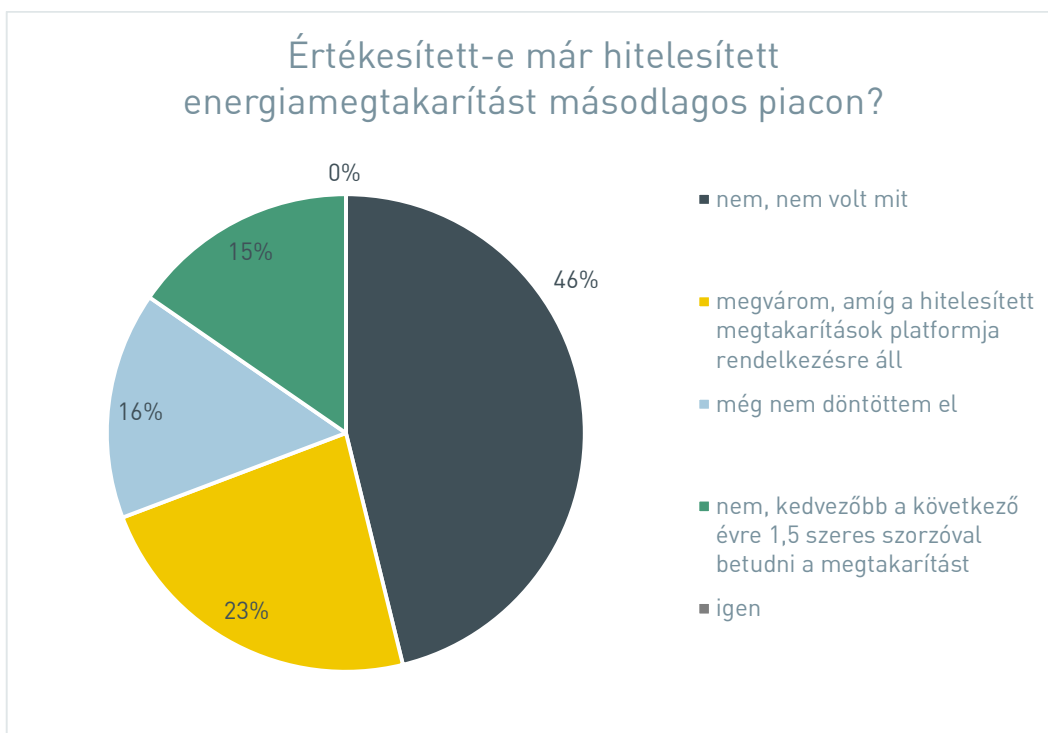
²² PL. Klenen 2022. március 9-10.

számolta-e el. A válaszadók 70%-a egyedi auditot készített, kb. 30% mindkét módszert (egyedi audit és katalógus) alkalmazta. Az egyedi audit a projektek döntő többségéhez elengedhetetlen volt az első évben, kizárólag a katalóguslapok alapján a válaszadók közül egy kötelezett számolt csak el megtakarítást. A kitöltők 23%-a még nem számolt el megtakarítást. Az a tény, hogy 2021 folyamán viszonylag későn, szeptember végén jelent meg a katalóguslapok első változata, illetve hogy azok viszonylag kevés intézkedés típusnál voltak alkalmazhatóak, magyarázhatja az első évben az egyedi auditok gyakori szükségességét.

Az energiamegtakarításokat névjegyzékbe vett energetikai auditáló szervezettel kell hitelesíteni. A mélyinterjúk során a megkérdezettek problémaként azonosították, hogy a piacon nincsen elegendő számú felkészült auditor illetve a hitelesítés elvégzésére jogosult auditáló szervezet. A felmérésben ezért rákérdeztünk, okozott-e gondot auditor vagy hitelesítő szervezet megbízása az energiamegtakarítás kimutatása, hitelesítése céljából. A válaszadók több mint fele nemmel válaszolt, mert a megtakarítás hitelesítésével a végfelhasználó bízta meg az auditáló szervezetet. A válaszadók közel fele viszont azt jelezte, hogy nehéz volt olyan auditort találni, aki tudta, mit kell csinálni, illetve aki elvállalta megbízást.

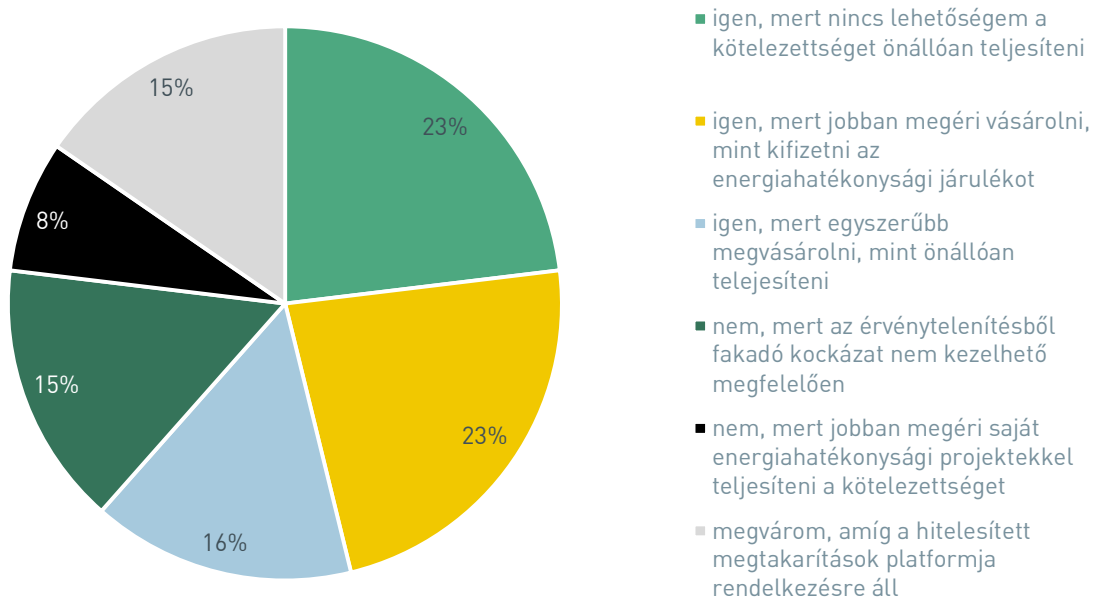
A hitelesített energiamegtakarítások jelentésére szolgáló, a MEKH által létrehozott és működtetett adatgyűjtő rendszer 2022 éve elejétől elérhető (a hitelesített energiamegtakarítások webes felületre való feltöltése 2022. július 1-től). A válaszadók túlnyomó többsége (77%-a) 2022 márciusáig még nem jelentett az elektronikus adatgyűjtő felületen keresztül megtakarítást. Ezt indokolhatja 2021. évi teljesítést halasztó 671/2021. (XII. 2.) Korm. rendelet, amely értelmében a kötelezettek a 2021. évi kötelezettségüket 2022. év végéig teljesíthetik.

A következő részben a megtakarítások kereskedelmével kapcsolatos kérdéseket érintett a felmérés. A kérdésre, miszerint értékesített-e már hitelesített energiamegtakarítást másodlagos piacon, a válaszadók egyike sem adott igen választ. 46%-nak nem volt többlet megtakarítása, amit értékesíthetett volna. Egy 15%-os kisebbség a 2021. évi kötelezettségén felül elért megtakarítást a 2022. évi kötelezettsége terhére számolta el, kihasználva az előre teljesítést ösztönző, a megtakarításokat 1,5-szeres szorzóval beszámító elszámolási szabályt.

Az előzőhöz hasonlóan rákérdeztünk, hogy a kötelezett vásárolt-e már hitelesített energiamegtakarítást másodlagos piacon. A válaszok alapján úgy tűnik, nincs egyértelműen kiforrott stratégia, amit több szereplő is követett volna. A válaszok a lehetséges válaszlehetőségek között erősen megoszlottak: volt olyan, aki azért vásárolt, mert véleménye szerint jobban megérte, vagy egyszerűbb volt vásárolni, mint önállóan teljesíteni vagy kifizetni a járulékot (39%), volt, aki pedig azért vásárolt megtakarítást, mert nem volt lehetősége önállóan teljesíteni. A másodlagos piacon nem vásárolt még a kötelezett válaszadók 38%-a, aminek több okát is bejelölték: mert az érvénytelenítésből fakadó kockázatot nem lehetett megfelelően kezelni, mert inkább megvárja, amíg a hitelesített megtakarítások platformja rendelkezésre áll, illetve mert jobban megérte saját energiahatékonysági projekttel teljesíteni a kötelezettséget.

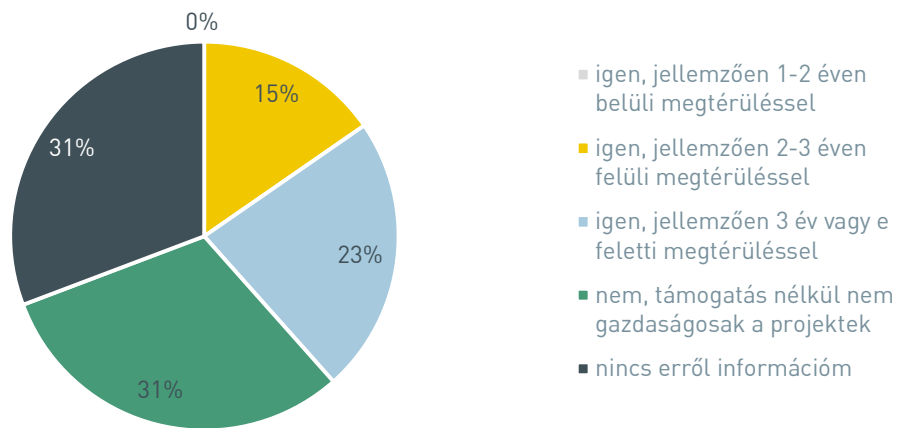
Vásárolt-e már hitelesített energiamegtakarítást másodlagos piacon?

Rákérdeztünk, szükségesnek tartja-e, hogy kialakuljon az energiamegtakarítások központilag szervezett másodlagos piaca az EKR-ben. A válaszadók túlnyomó többsége (77%) szerint szükség lenne szervezett másodlagos piacra, mert ez új projektek beszámítását tenné lehetővé. Az igennel válaszolók szerint a szervezett piacra már most szükség lenne, kisebb részük szerint elegendő lesz, ha a későbbi években létrejön a szervezett piac (15%). Kisebbségben voltak azok, akik szerint nincs szükség szervezett másodlagos piacra, mert a bilaterális megállapodások elegendőek, vagy azért nincs rá szükség, mert léteznek már piaci platformok, amelyek megoldják a problémát (összesen 16%).

A kérdőív utolsó blokkjában az EKR első évének értékelésével kapcsolatos kérdéseket tettünk fel. Arról, hogy 2021-ben az EKR-en belül sikerült-e költséghatékony energiahatékonysági projekteket végrehajtani, 31% nem tudta megítélni vagy nem volt erről információja. Ugyanilyen arányban válaszoltak nemmel azok, akik támogatás nélkül nem tartották gazdaságosnak a projekteket. Kisebbségben voltak azok (15%), akik 2-3 éves megtérüléssel megvalósuló projektekről számoltak be, illetve azok a kötelezettek, akik jellemzően 3 év vagy e feletti megtérülési idejű projekteket tudtak megvalósítani (23%).

Ön szerint az EKR-en belül sikerült költséghatékony energiahatékonysági projekteket végrehajtani?

Kíváncsiak voltunk, hogyan becsülik meg a kötelezettek a megtakarítások átlagos piaci árát. A kitöltőket arra kértük, adjanak meg egy Ft/GJ intervallumot. A válaszokat az alábbi grafikon szemlélteti. A vízszintes tengelyen a válaszadókat az ABC betűivel jelöltük, az utolsó intervallum a válaszok számtani átlagát (11 833 – 23 167 Ft/GJ) mutatja. A kitöltők átlagos piaci árra vonatkozó becslésének átlaga 17 500 Ft/GJ.

Ön hogyan határozná meg a megtakarítások átlagos piaci árát?

Rákérdeztünk, milyen formában lehetne javítani a szereplők információs ellátottságán, mi lenne hasznos a kötelezettek számára (több válasz is lehetséges volt). A válaszadók 70%-a hasznosnak találta további írásos módszertani anyagokat, és ugyanennyien jelölték be a katalógus lapok bővítését, továbbfejlesztését. Magas pontszámot kapott továbbá a nem megfelelő projektek (projekt típusok, típushibák) közzététele, valamint nemzetközi példák elérhetősége különböző fogyasztói szegmensekben alkalmazott kötelezeti ajánlatokról. Többen bejelölték a MEKH által jóváhagyott projektek nyilvánossá tételét is.

Végül rákérdeztünk a szereplők várakozásaira és javaslataira az EKR jövőbeli alakulásával kapcsolatban. Arra a kérdésre, hogy a következő 1-3 évben milyen szektorokban vár felfutást a megvalósított energiahatékonysági intézkedésekben (több válasz is lehetséges volt), a legtöbben (77%) az ipari szektort és a közlekedést jelölték meg. Ezt követte a kereskedelmi és szolgáltatási szektor, majd a lakosság és az energiaszektor. A válaszadók a legkevésbé az önkormányzati és állami szektorban várják az energiahatékonysági projektek felfutását.

Ugyanezt megkérdeztük intézkedés típusonként is. A kitöltők várakozásai leginkább a technológiai korszerűsítésekre irányulnak, ezt az épületkorszerűsítés és a fűtés-korszerűsítés, majd a világításkorszerűsítés követi. A válaszadók közel fele a közlekedési intézkedésekben (járműcsere, energiatakarékos gumiabroncs) és a szemléletformálási akciókban is felfutást vár a közeljövőben.

Az EKR bevezetésének a Nemzeti Energiastratégiában és a Nemzeti Energia és Klímatervben megfogalmazott célja, hogy ösztönözze a lakossági és vállalati energiahatékonysági beruházásokat. Rákérdeztünk ezért a kötelezettek véleményére a lakossági projektek jelenlegi elszámolási szabályaival kapcsolatban. A kérdésre (12.), miszerint elegendő ösztönzést jelent-e a

lakossági épületfelújítások tekintetében, hogy az EKR-ben az állami támogatás mértékétől függetlenül az energiamegtakarítás 70%-a elszámolható, a válaszadók közel fele nem akart vagy nem tudott válaszolni. A válaszok többi része megoszlott az „igen”, „nem ez a kulcskérdés” és a „nem” válaszlehetőségek között. Egy korábbi kérdés (10.) eredménye – miszerint a lakossági szektorban nem keletkezett energiahatékonysági intézkedésből elszámolható megtakarítás – alátámasztja azt a véleményt, hogy az első évben a kedvező elszámolás lehetősége önmagában még nem volt elegendő a lakossági projektek elindulásához.

Kíváncsiak voltunk, hogy az EKR sikerességének a lakossági szektorban milyen feltételeit látják szükségesnek a kötelezettek. Három tényező emelkedett ki fontosság szerint:

- szükség van vissza nem térítendő támogatásra a lakossági projektek beindulásához,
- a különböző támogatásokat össze kell hangolni, valamint
- szükség van a megtakarítások elszámolási szabályainak egyszerűsítése (pl. egyszerűsített audit a lakossági projekteknél).

Fontosnak ítélték továbbá az előzetes szemléletformálási kampányokat, az ügyfelek egyablakos ügyintézési lehetőségét, az építetők/felújítók számára műszaki segítségnyújtás biztosítását (tervezési, kivitelezés és minőségellenőrzési segítség), és a kivitelezők minősítésének biztosítását a minőségi munka garantálhatósága érdekében. Megoszlottak a vélemények ugyanakkor a rezsicsökkentett hatósági ár fokozatos kivezetésének szükséges-ségéről, mint a lakossági energiahatékonysági projektek beindítására alkalmas eszközről.

A vissza nem térítendő támogatások fontosságát igazolták arra a kérdésre adott válaszok is, hogy elősegítené-e a lakossági projektek megvalósítását, ha az ott keletkező projektek után kedvezményesen lehetne a megtakarítást elszámolni (pl. 1,5-szeres szorzóval). 15% szerint ez nem jelentene elegendő ösztönzést, 54% szerint pedig csak vissza nem térítendő támogatással együtt jelentene elegendő ösztönzést. 31% vélte úgy, hogy a kedvezményes elszámolás elegendő ösztönzést jelentene a lakossági projektek beindulásához.

5. Következtetések, tanulságok a piaci szereplők visszajelzései alapján

Az EKR első évi működésének tapasztalatait, a rendszer jelenlegi szabályok melletti működésének kockázatait a mélyinterjúk, a kérdőíves felmérés, szakirodalmi források és nemzetközi jó gyakorlatok alapján az alábbiak szerint összegezhetjük.

1. Jelen formájában az EKR a vállalati szektor energiahatékonysági beruházásaiból származó megtakarításokat ösztönzi: **a legkönnyebben megvalósítható, gyors megtérülést biztosító, fajlagosan a leggazdaságosabb ipari energiahatékonysági projektek valósulnak meg az EKR keretében.** A magasabb tranzakciós költségek, összességében a beruházások magasabb fajlagos költsége miatt kevésbé irányulnak

beruházások a közintézményi és a lakossági szektorba. Amennyiben a jelenlegi szabályok maradnak érvényben, **fennáll a veszélye annak, hogy az EKR az ipari/ vállalati szegmens energiahatékonysági intézkedése marad, a lakossági és közintézményi szektorban lévő megtakarítási potenciált azonban az EKR révén nem sikerül kiaknázni.**

- Az adicionalitási és lényegességi kritérium jelenleg nincsen pontosan definiálva a hazai jogszabályokban.** Amennyiben a két kritérium – az irányelv tartalmának és fogalomhasználatának megfelelő – pontosítása nem történik meg, addig fennáll a veszélye, hogy a szereplők azokat helytelenül értelmezik és használják, meghonosodik egyfajta hazai, sajátos értelmezés, amin pár év múlva már nagyon nehéz lesz változtatni. Fontos és sürgős, hogy az irányelvi terminológiával összhangban kerüljön jogszabályi szinten tisztázásra a két fogalom. 2022. július 1-től lép hatályba a MEKH-nél a hitelesített megtakarítások nyilvántartási rendszere, amelyben minden hitelesített megtakarítás rögzítésre kerül, előzetes, mintavételes ellenőrzést követően. A lényegesség és adicionalitás igazolása teljeskörűen a hitelesítést ellátó auditor szervezetek feladata marad. Fontos, hogy számukra a hitelesítés feltételrendszere egyértelműen, részletesen elő legyen írva, gyakorlati példákkal segítve. Ez a kulcsa annak, hogy a hitelesített energiamegtakarítások nyilvántartásba vétele után lehetőség nyíljon az immár standard megtakarítási termék értékesítésére, kereskedelmére.
- Az EKR első évét nehezítő legfontosabb tényezőknek** a piaci szereplők a jogszabályi bizonytalanságok meglétét, a megtakarítások hitelesítésével járó túlzott kockázatot és a végrehajtási szabályokkal, az utólagos érvénytelenítéssel kapcsolatos bizonytalanságokat (büntetés, bírságolás) tartják.
- Az első évben általános kereskedelmi gyakorlattá vált, hogy **a kereskedők az EKR-rel kapcsolatos terheket az ügyfelekre hárítják.** Az áthárítás önmagában nem jogszabály ellenes gyakorlat, más európai tagállamokban is ez a finanszírozási mechanizmus képezi alapját a kötelezettségi rendszereknek. Az egyetemes szolgáltatók (ESZ) azonban az EKR költségeit nem tudják a fogyasztókra terhelni, **az ESZ kérdése önmagában is szabályozási megoldásra vár.** A szabadpiacon az áthárítás ellen nem kell jogszabályi szinten fellépni, a kiskereskedelmi verseny feltételeinek javításával lehet elősegíteni, hogy a kötelezettek energiahatékonysági szolgáltatásai a kereskedelmi verseny egyik elemévé váljanak. Mivel a lakossági piacon a piaci alapú működés nincs kilátásban, **a lakossági szektor energiahatékonysági beruházásait állami intézkedésekkel (működő alternatív szakpolitikákkal – pénzügyi támogatással, technikai segítségnyújtással) is segíteni szükséges, az EKR önmagában nem elegendő az épületfelújítások felfuttatásához.**
- Az EKR működésével kapcsolatos további nyitott, a szereplők részéről szabályozási megoldást igénylő kérdések az alábbiak:**

- az EKR finanszírozásának kérdése, különösen az egyetemes szolgáltatás szolgáltatási körbe tartozó lakossági fogyasztóknál;
- a másodlagos piac működési modellje: a szereplők egybehangzó véleménye szerint szükséges transzparens másodlagos piac létrehozása;
- a lakossági beruházások elősegítése érdekében az auditálási, hitelesítési folyamat egyszerűsítése;
- a hosszú élettartamú kreditek bankolhatóságának kérdése;
- az EKR katalóguslapok felülvizsgálata, továbbfejlesztése, új ügyfél megoldások és intézkedés típusok (és altípusok) katalóguslapjainak szakmai konszenzusos alapon történő kidolgozása;
- a megtakarítások hitelesítését végző auditor szervezetekre háruló túlzott kockázat mérséklése, amelyet a jogszabályi kiszámíthatóság és átláthatóság, a nyilvános workshopok, elemzések és segédletek közzététele segíthet elő, továbbá a hitelesítés szempontjainak (kritériumainak) jogszabályban való rögzítése.

6. Javaslatok az EKR-re vonatkozó hazai jogszabályok módosítására

Az EKR hazai jogszabályainak módosítási és kiegészítési javaslatait két szempont csoportosítva mutatjuk be:

1. a jelenleg szabályozott kérdések korrekciója, egyértelműsítése érdekében tett szabályozási javaslatok;
2. további részletszabályokat igénylő kérdések.

6.1. Módosítási javaslatok az egyértelmű szabályozás érdekében

6.1.1. Addicionalitás, lényegesség és kiegészítő jelleg értelmezése

A kötelezettségi rendszer (ideális esetben, értelme szerint) a piacon spontán megvalósuló energiahatékonysági beruházások, intézkedések felett elért megtakarítások létrejöttét ösztönzi, illetve azokat ismeri el. Ez a biztosítéka annak, hogy nem a piacon egyébként is, az EKR szakpolitika nélkül is megvalósuló intézkedések/beruházások bejelentése és elismertetése történjen.

Az Energhatékony Irányelv (EED) V. melléklete szerint a végfelhasználók körében elért végsőenergia megtakarítások elszámolása során igazolni kell minden egyes intézkedésnél, hogy teljesülnek az addicionalitás és a lényegesség kritériumai:

- a termék vagy berendezés piacán jellemző energetikai teljesítmény feletti megtakarítás elérése, vagyis a piaci átlaghoz vagy kötelező minimumkövetelmény vagy szabvány által előírt energetika teljesítményhez viszonyított többlet megtakarítás elérésének bizonyítása (addicionális a korábbi állapothoz vagy piaci átlaghoz, mint *baseline*-hoz viszonyítva),
- a kötelezett lényeges hozzájárulása az energiamegtakarítást eredményező „egyéni fellépéshez” (lényegesség).

Lehet egy intézkedés (az irányelv nyelvezete szerinti egyéni fellépés) lényeges, amennyiben a kötelezett bizonyítani tudja aktív közreműködését az intézkedés/beruházás létrejöttében, de ez nem szükségszerűen jár együtt az addicionalitás érvényesülésével, mivel lehetséges, hogy az intézkedés pusztán a piaci átlagot elérő fejlesztést eredményezett, ahhoz képest nem eredményezett többlet megtakarítást. Fontos tehát, hogy a két elvárásnak egyidejűleg kell teljesülnie.

A lényegesség és addicionalitás fogalmát nem tartalmazza egyértelműen a jelenleg hatályos vonatkozó jogszabály²³. Nem tartalmazza a lényeges hozzájárulás gyakorlati feltételeit sem.

A lényegesség és addicionalitás sajnálatosan keveredik a MEKH által közreadott GYIK-ban²⁴ is: *„A Hivatal a kötelezett vagy a beruházást megvalósító részéről elvárt hozzájárulás tekintetében az addicionális hozzájárulási kritériumot akként értelmezi, hogy olyan közreműködést kell kifejteniük, amely nélkül a beruházás nem valósult volna meg. A Hivatal az egyedi eset összes körülményének mérlegelése alapján állapítja meg, hogy az adott esetben kifejtett, igazolt és hitelesített hozzájárulás megfelel-e a jogszabályi követelményeknek.”*

A hivatalos értelmezés az addicionális hozzájárulást a lényegességi kritériummal azonosítja, az addicionalitási kritérium alatt leírtak valójában a lényegességre vonatkoznak. A jelenleg hatályos szabályozásban tehát ezek a fogalmak összevontan, kevéssé érthetően jelennek meg, ami a gyakorlatban a kötelezett vállalkozások és az auditorok körében is problémát okoz.

MEHI javaslat: Az EED V. melléklet és az energiahatékonysági irányelv értelmében előírt energiamegtakarítási kötelezettségek átültetéséről szóló bizottsági ajánlás²⁵ szóhasználatát és a kapcsolódó fogalmakat kellene átvenni, és ehhez gyakorlati feltételeket és példákat kapcsolni. Kifejezetten az EKR-re értelmezhető, de általános jellegű előírások jogszabályi megállapítása szükséges. A szabályozásban rögzíteni kell, hogy a kötelezett felek lényeges részvételének részleteiről előzetesen és írásban kell megállapodni.

Például: a kötelezett feleknek igazolniuk kell a lényegességet, vagyis, hogy az elvégzett munkálatokhoz elengedhetetlenül szükséges volt a részvételük. Ez azt jelenti, hogy a

²³ 122/2015. (V. 26.) Korm. rendelet az energiahatékonyságról szóló törvény végrehajtásáról

²⁴ https://www.enhat.mekh.hu/s/EKR_GYIK_frissites_2022_05_30.pdf, <https://www.enhat.mekh.hu/ekr>

²⁵ [EU] 2019/1658 Bizottsági ajánlás

munkálatokat egyáltalán nem, vagy nem olyan gyorsan, vagy nem ugyanolyan mértékben végezték volna el a közreműködésük nélkül. Az általuk nyújtott támogatás lehet műszaki, pénzügyi vagy a kettő keveréke.

A pénzügyi támogatás a következőkből állhat:

- közvetlen pénzbeli hozzájárulás a projekthez;
- alacsony kamatozású kölcsönök nyújtása;
- az anyagokra (pl. világítótestek, nagy hatékonyságú szivattyúk és motorok) vonatkozó kedvezmények biztosítása;
- kedvezményes termék- vagy szolgáltatás díjak, tarifák alkalmazása.

A projekthez nyújtott technikai támogatás lehet:

- jogosultsággal rendelkező energetikai szakember biztosítása az energetikai audit elvégzéséhez;
- energiagazdálkodási rendszerek bevezetése;
- energiamegtakarítási lehetőségek azonosítása;
- a megtakarítások mérése, ellenőrzése, nyomon követése.

A kötelezettek tanácsot adhatnak a technológiák tervezésével, beszerzésével és telepítésével kapcsolatban is, ide tartozhat a kapcsolt hő- és villamosenergia-termelés, az épületirányítási rendszerek és a hővisszanyerő rendszerek alkalmazása is.

6.1.2. Kötelezett vállalkozások „saját” projektjeinek elszámolása

Nem egyértelmű a hazai szabályozás arra vonatkozóan, milyen tevékenységekhez kapcsolódó energiafelhasználás tekinthető a kötelezett vállalkozások saját végfogyasztói energiafelhasználásának és azt hogyan, milyen arányban számolhatják be az EKR kötelezettség teljesítésére. Ehhez kapcsolódik, hogy az energiatárolás és -szállítás esetében meddig terjed a kötelezett végfogyasztói energiafelhasználása.

A jelenleg hatályos energiahatékonyságról szóló törvény (2015. évi LVII. törvény, a továbbiakban Ehat. tv.) fogalom-meghatározásai szerint²⁶ ha a kötelezett vállalkozás az energiaátalakítási ágazathoz vagy az energetikai iparhoz tartozik, akkor az általa elért energiamegtakarítás nem számolható el az EKR keretében. Másfelől méltányos lenne például a vállalkozás irodaházának fűtésére vagy világítására felhasznált energiából történő megtakarításokat elszámolni az EKR keretében.

Az irányelv alapján a tevékenység besorolásánál az EU energiastatisztikáról szóló rendelete alapján²⁷ kell megállapítani, hogy az energiafogyasztás végsőenergia-fogyasztásnak minősül-e.

²⁶ 1. § 30., 31. és 32. pontok

²⁷ Európai Parlament és a Tanács energiastatisztikáról szóló 1099/2008/EK rendelete

Ez a besorolás azonban nehezen alkalmazható és nehezen ellenőrizhető, gondot okozhat a kötelezettek tevékenységeinek saját maguk által elvégzendő statisztikai besorolása.

MEHI javaslat: Az EKR elszámolási szabályai között egyértelműen meg kell határozni, hogy a kötelezett vállalkozások milyen jellegű saját energiamegtakarítási intézkedéseiket számolhatják el. Például: a kötelezett fél elszámolhatja főtevékenységén kívüli saját végfelhasználói energiamegtakarítását, amelyet építményei, telephelyei üzemeltetése (például fűtés, hűtés, világítás stb.) körében végzett energiahatékonysági intézkedéseivel ért el.

6.1.3. Az EKR megtakarítás kiszámítása alternatív szakpolitikai intézkedésekkel kombináltan

A kombinált intézkedések értelmezése és számítási módja nem átlátható, és a hazai szabályozás nem teljes körű. Amennyiben az a jogalkotói szándék, hogy az EKR-ben csak a vissza nem térítendő támogatással kombinált EKR intézkedések esetében legyen mód részleges beszámításra, célszerű lenne ezt egyértelműsíteni. Nem egyértelmű, hogy az Ehat. tv. 15. § (4) bekezdése szerint lakóépületek energiahatékonyságát javító intézkedés vagy beruházás megvalósítása esetében milyen számítás alkalmazandó, ha a vissza nem térítendő állami támogatási hányad kevesebb, mint 30%. Nem egyértelmű, hogy ha csak kamattámogatott hitelt vettek igénybe lakóépület energiahatékonyságának javításához, az EKR-ben akkor is 100%-kal vehető-e számításba a megtakarítás. Nem egyértelmű továbbá, hogy azon alternatív szakpolitikák esetében, amelyek nincsenek felsorolva az Ehat. Vhr. 8. melléklet III. részében, milyen elszámolást kell alkalmazni.

MEHI javaslat: Jogszámban, átlátható módon kerüljön kidolgozásra valamennyi lehetséges kombináció elszámolási elve.

6.1.4. Épületek külső határoló szerkezetinek korszerűsítését érintő intézkedések elszámolása

Azokban az esetekben, ahol az energiafelhasználásra európai szinten kötelező követelmény van hatályban, az energiahatékonysági intézkedés eredményeként létrejött energiamegtakarítást csak a hatályos EU minimumkövetelményhez viszonyítva lehet kimutatni. Kivételt képez a 2018. december 25-től 2030. december 31-ig terjedő időszakban az épületekhez köthető energiamegtakarítás. Sokan ezt az előírást a hazai szabályozás szövege alapján félreértik a kivételt az épületgépészeti rendszerek korszerűsítéséből származó energiamegtakarításra is értelmezik. Ez az értelmezés azonban természetesen eltér az energiahatékonysági irányelv szövegétől. Az Ehat. Vhr. szövege nem felel meg az energiahatékonyságról irányelv (EED) előírásainak.

Az EED V. Melléklet 2. b) pontja, valamint a bizottsági ajánlás 7.3.1. pontja szerint, csak az épületek felújításából (magának az épületnek a korszerűsítéséből) származó energiamegtakarítás számítható be, ez a kedvező elszámolás az épületgépészeti rendszerek cseréjére, vagy

energiahatékony fejlesztésére nem vonatkozik. A legtöbb épületgépészeti berendezés esetében minimumkövetelményt is előíró uniós szintű előírások vannak hatályban (környezetbarát tervezési elvekre vonatkozó rendelet), így azokat kell figyelembe venni.

Az jelenleg hatályos Ehat Vhr. (7. mellékletének 2.1. pontjában) a kivételes elszámolási módnál hivatkozik az épületek energetikai jellemzőinek meghatározásáról szóló rendeletben (TNM) meghatározott energia-megtakarítási célú felújítás fogalmára. Azonban az épületek energetikai jellemzőinek meghatározásáról szóló 7/2006. (V. 24.) TNM rendelet 2. § 4. és 6. pontjai szerint az energia-megtakarítási célú felújítás fogalmába az épületgépészeti, épülettechnikai rendszerek is beletartoznak.

MEHI javaslat: Szükséges az Ehat. Vhr. 7. melléklete 2.2 pontjának pontosítása, hogy csak a külső határoló szerkezetek felújításához kapcsolódó energiamegtakarítások legyenek teljes mértékben elszámolhatók.

6.1.5. Berendezések, épületgépészeti vagy technológiai rendszerek környezetbarát tervezési előírásainak figyelembevétele az energiamegtakarítás kiszámításánál

Az Ehat. Vhr. 7. melléklete 2.3 pontja szerint figyelembe kell venni az energiával kapcsolatos termékek uniós szintű környezetbarát tervezési követelményeit. Azonban a környezetbarát tervezési követelmények elfogadása és a követelmények alkalmazásának dátuma gyakran több évvel eltér.

Nem egyértelmű, hogy mikortól kell egy intézkedés esetében a környezetbarát tervezési minimumkövetelményeket figyelembe venni, a követelmények hatályba lépésétől, vagy a kötelezően alkalmazandó követelményeket előíró jogszabály vagy szabvány közzétételének időpontjától. Például más számítási módszerrel lehetett kimutatni egy világítás korszerűsítési beruházásból származó energiamegtakarítást, ha a beruházás 2021. szeptember 1-je előtt befejeződött, mint a minimumkövetelmény hatályba lépését követően, szeptember 1-jét követően. Ennek megfelelően eltérő megtakarítás mutatható ki.

MEHI javaslat: Az Ehat. Vhr. 7. melléklete 2.3.2 pontjának kiegészítése azzal, hogy a követelmények hatálybalépésének időpontjától kell figyelembe venni a kötelezően alkalmazandó követelményeket előíró jogszabályt vagy szabványt.

6.2. További szabályozási javaslatok

6.2.1. Az energiahatékonysági intézkedésekből származó megtakarítások másodlagos piacának szabályozása

A mélyinterjúk és az EKR Hangulatjelentés egyértelműen rámutatott a szereplők igényére egy működő másodlagos piac kialakítására. Ennek feltétele egyrészt a korábban tárgyalt

lényegességi és adicionalitási kritériumok tisztázása, másrészt további fontos részlet-szabályok kidolgozása a megtakarítások forgalmazhatóságára vonatkozóan. A szervezett kereskedelem elindulásának feltétele, hogy a jogszabály lehetővé tegye, hogy harmadik feleknél is keletkezessen megtakarítás, kialakuljon a hitelesítés eljárásrendje, és a forgalmazhatóság szabályai. Ez hozzájárulna a megtakarítások kínálatának bővüléséhez, és a kötelezettek számára könnyítené a megtakarítási elvárás teljesítését. Az idővel növekvő megtakarítási célérték az erre vonatkozó részlet-szabályok kidolgozását mindenképpen indokoltá teszi.

MEHI javaslat: Szükséges a hitelesített energiamegtakarítás másodlagos piacon történő átruházásának és kereskedelmének részlet-szabályairól szóló, kormányrendeleti szintű szabályozás. A bilaterális kereskedelem önmagában is biztosíthatja a megtakarítások szükséges likviditását (mint pl. Ausztriában), ehhez képest a szervezett másodlagos piac, vagyis egy fehér bizonyítvány rendszer kialakítása nagyságrendekkel bonyolultabb és nagyobb adminisztrációt igénylő feladat²⁸. Egy szervezett másodlagos piac kialakítása előtt feltétlenül hatástanulmány készítését javasoljuk, amely a szervezett piac többletköltségeinek nagyságrendjét és a teherviselés alternatíváit is vizsgálja, a hazai piac méretének figyelembevételével.

6.2.2. Egy Nemzeti Felújítási Alap felállítása és működésének szabályozása

A kötelezett felek az energiamegtakarítási kötelezettség projektekkel történő teljesítése helyett – részben vagy egészben – energiahatékonysági járulék megfizetését is választhatják. A járulék megfizetése több ellentétes szakpolitikai célt is szolgál. Egyrészt ez dedikált forrása lehet az energiaszegény, azaz támogatandó háztartások energiahatékonyságát javító alternatív szakpolitikai intézkedéseknek. Ez a szempont indokolja, hogy egy jól tervezhető, és valóban erre a célra fordítható finanszírozási keret álljon rendelkezésre. Ez alapján biztosítani kellene, hogy

- az így beszedett járulék átlátható módon folyik be egy, lehetőleg erre a célra dedikált alapba,
- az alap felhasználási szabályai átláthatóak,
- az alap más célokra nem „megcsapolható”, a források más célokra nem átcsoportosíthatóak.

Nehezen tervezhető, hogy a járulékfizetést milyen arányban választják a kötelezettek a következő években. Az energiaszegénységi programok tervezéséhez viszont a források kiszámíthatósága lenne szükséges, amit egy energiahatékonysági alap biztosíthatna. Célszerű lenne a felállítandó alapban a más forrásból rendelkezésre álló forrásokat összevontan kezelni. Ez az uniós energiahatékonysági támogatások, e célra szánt költségvetési források, ETS bevételek és a kötelezetti befizetések tiszta, átlátható felhasználást biztosíthatná

²⁸ Például az olaszországi fehér bizonyítvány rendszer működési tapasztalatairól lásd az „Energiahatékonysági Kötelezettségi Rendszerek Európában” című tanulmányt ([letöltés](#)).

energiahatékonysági célokra (ilyen módon működik például a spanyol energiahatékonysági alap²⁹).

MEHI javaslat: Az energiahatékonysági járulék bevételeket kizárólag az energiaszegénység által érintett támogatandó háztartások energiahatékonysági intézkedéseinek és beruházásainak finanszírozására kellene fordítani, lehetőleg egy Nemzeti Felújítási Alap részeként.

6.2.3. A járulékfizetés részarányának korlátozása

Az energiahatékonysági járulék befizetésével ugyanakkor a kötelezettségi rendszer nem éri el eredeti célját, vagyis azt, hogy a kötelezettek közreműködésével a végfogyasztóknál valósuljanak meg költséghatékony beruházások, intézkedések. A járulék ipari fogyasztókra való áthárítása az első évben elterjedt gyakorlattá vált, a verseny, úgy tűnik, egyelőre kevésbé kényszeríti ki a szolgáltatók körében a költséghatékony intézkedések, beruházások felkutatását, megvalósítását.

A kivásárlás lehetőségét külföldön általában korlátozzák: vagy maximálják a befizetések arányát, vagy a 'kivásárlás' díját állapítják meg magasabban, ösztönözve a rendszer eredeti célját, vagyis, hogy a kötelezettek maguk hajtsák végre a leginkább költséghatékony intézkedéseket. Ausztriában a kötelezettek 20 €cent-ért válthattak ki egy kWh megtakarítást 2019-ben (a kivásárlási ár az első évi megtakarításra vonatkozik), Írországban 6 €cent/kWh a kivásárlási ár a nem lakossági intézkedések esetében, 20 €cent/kWh a lakossági, és 88 €cent/kWh az energiaszegény háztartások esetében³⁰. Mivel a hazai kivásárlási ár eleve magasan lett megállapítva (pl. az osztrák kivásárlási díj több mint kétszerese), ezért ennek további emelése nem javasolt.

MEHI javaslat: Az áthárítás mérséklése, valamint a járulékfizetési opció választása ellen előírással (szabályozással) lehetne fellépni. Célszerű lenne a külföldi gyakorlatot figyelembe véve itthon is előírni, hogy a járulékfizetésnek felső korlátja legyen, vagyis, hogy a kötelezettek a megtakarítási előírások csak mintegy 20-30%-át teljesíthessék kivásárlással.

7. EKR és a lakóépületek energiahatékony felújítása

Az EKR már a 2020. évi Nemzeti Energia és Klímatervben (NEKT) is megjelent, kifejezetten a lakossági energiahatékonysági projektek megvalósításának eszközeként.

„A lakossági korszerűsítések piaci alapon, a tervezett energiahatékonysági kötelezettségi rendszer keretében fognak megvalósulni, így költségei alapvetően nem a háztartásokat és az állami költségvetést terhelik majd.” (50. o.)

²⁹ <https://www.idae.es/en/support-and-funding/national-energy-efficiency-fund>

³⁰ Snapshot of Energy Efficiency Obligation Schemes in Europe (as of end 2019), IEECP, 2020 május

„Tekintettel az épületeink fűtésére és hűtésére felhasznált primer energia 40% körüli kiemelkedő részarányára, a lakóépületek és a nem lakáscélú épületek korszerűsítésének is kiemelt jelentősége van. A költséghatékony ösztönzést egy energiahatékonsági kötelezettségi rendszer keretei között tervezzük kialakítani, amely piaci alapon tereli az energiahatékonsági beruházásokat azokra a területekre, amelyek esetében a legnagyobb az energiafelhasználás és az energiahatékonsági potenciál.” (148. o.)

„A jellemzően nagyvállalatoknak minősülő kötelezettek számára visszatérítendő (VT) és vissza nem térítendő (VNT) támogatások aránya a végső kedvezményezett szerint kerül differenciálásra, annak érdekében, hogy a kötelezettek a hosszabb megtérülési idővel rendelkező, nagyobb beruházási és likviditási igényrel járó épületenergetikai mélyfelújításokat is végrehajtsák a végfogyasztóknál, továbbá a kötelezettek az energia-megtakarításból eredő terheiket a fogyasztókra ne tudják áthárítani.”³¹

Az EKR indoklásában szereplő célt, miszerint a rendszer piaci alapon tereli majd a beruházásokat azokra a területekre, amelyek esetében a legnagyobb az energiafelhasználás és az energiahatékonsági potenciál, az EKR logikája és a nemzetközi tapasztalatok nem támasztják alá³². Egyéb ösztönzők hányában ugyanis a megvalósított energiahatékonsági projektek külföldön is egyértelműen az alacsony megtérülési idejű, jellemzően nem komplex épületfelújítási beruházásokra irányulnak. Az energiahatékonsági projektek megtérülési ideje és az intézkedések fajlagos (egységnyi megtakarításra jutó) költsége alapján a projektek – egyéb előírások hiányában – az ipari és szolgáltatási szektorra irányulnak, a beruházások leginkább jellemző típusai a világításkorszerűsítési, fűtési/hűtési, és egyes épületenergetikai projektek. A kötelezettségi rendszerek felépítésüknél fogva azt célozzák, hogy a kötelezettek megtalálják a legköltséghatékonyabb energiamegtakarítási lehetőségeket, végrehajtsák a legköltséghatékonyabb egyedi beavatkozásokat³³.

7.1. A lakóépületek energiahatékonsági korszerűsítéseinek akadályai

Hazánkban a lakosság energiatudatosságának, a megtakarítási intézkedések végrehajtásának legfontosabb akadályát az alacsony rezsiköltségek felfűzött gyenge beruházási ösztönzők jelentik. Az alacsonyan tartott hatósági árak hosszú távon nemhogy takarékosra nem ösztönöznek, de pótlólagos energiafogyasztást eredményeznek³⁴. Számos egyéb akadályozó tényező is

³¹ Magyarország Partnerségi megállapodásának részeként benyújtott Környezeti és Energhatékonsági Operatív Program a 16.o.

³² Lásd pl. a MEHI korábbi tanulmányát: [Energhatékonsági kötelezettségi rendszerek Európában](#)

³³ IEA, 2017.

³⁴ A rezsicsökkentés 2013 és 2017 között összességében 18,9 PJ pótlólagos energiafogyasztást eredményezett.

Forrás: Weiner Cs., Szép T.: The Hungarian Utility Cost Reduction Programme

https://www.academia.edu/42763406/The_Hungarian_utility_cost_reduction_programme_An_impact_assessment

szerepet játszik abban, hogy nem irányul elegendő lakossági kereslet az épületek energetikai felújítására³⁵.

Az épületek energetikai felújításában rejlő potenciál ugyan indokolttá teszi, de a magas kivitelezési költségek és méretgazdaságosság hiánya miatt külföldön sem jellemző, hogy a kötelezettségi rendszer keretében komplex épületenergetikai felújításokra kerüljön sor - hacsak nem társul hozzá ösztönző szabályozás vagy kiegészítő támogatás más szakpolitikai intézkedések révén. Írországban például a lakossági intézkedések kb. 60%-ánál más forrásból származó, kiegészítő támogatás is párosult az EKR keretében végrehajtott intézkedésekhez.

A fentiek miatt itthon sem várható, hogy a lakossági épületenergetikai felújítások az EKR jelenlegi szabályai mellett beindulnak. Az EKR szabályrendszeréhez közvetlenül nem kapcsolódó, a lakóépületek korszerűsítését akadályozó általános tényezők a hazai épületállomány jellemzőire, a korszerűsítések finanszírozási korlátaira, a felújításokkal kapcsolatos szervezési, műszaki és minőségi problémákra, a szabályozási környezet hiányosságaira, és információs akadályokra vezethetők vissza. A felújítások általános, elsősorban nem az EKR-hez kapcsolódó akadályait a 9. Függelékben összegeztük. A lakossági szektorban az épületfelújítások egyéb akadályozó tényezői közé tartozik továbbá a projekteket aggregáló szervezetek és a projektek megvalósításában aktív közreműködést vállaló ESCO cégek hiánya, ami nem tárgya jelen tanulmánynak.

7.2. A lakossági energiamegtakarítási projektekből származó energiamegtakarítások jelenlegi elszámolásának hiányosságai az EKR-ben

A 2021 januárjától bevezetett EKR a lakossági energiahatékonysági projektek megvalósulását nem támogatja, nem ösztönzi eléggé. A jelenlegi szabályozásnak egy olyan eleme van, amely kifejezetten a lakossági projektekből származó megtakarítások elszámolásának kedvez. Az energiahatékonyságról szóló 2015. évi LVII. törvény szerint a „lakóépületek energiahatékonyságát javító intézkedés vagy beruházás megvalósítása során a kötelezett félnek és a végfelhasználónak nyújtott vissza nem térítendő állami támogatás és adókedvezmény biztosítása esetén a kötelezett az energiamegtakarítás 70%-át számolhatja el kötelezeti energiamegtakarításként” (Ehat tv. 15.§ (4)).

A törvény tehát lehetővé teszi a kötelezettek részére, hogy alternatív szakpolitikai program (például támogatási pályázat, adókedvezmény) eredményeként létrejött, lakóépület energiahatékonyságát javító beruházásokból származó energiamegtakarítás 70%-át elszámolják az EKR-ben, amennyiben a kötelezett lényeges közreműködése is megvalósult. A törvény szövegét értelmezve az is kiderül, hogy visszatérítendő állami támogatás (pl.

³⁵ Például: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7388762>, a hazai akadályokról lásd például a RenoHUB projekt keretében végzett kutatás [eredményeit](#).

kamattámogatott hitel) esetében az EKR-ben a teljes megtakarítás elszámolható. Ugyanakkor a 30%-ot el nem érő vissza nem térítendő állami támogatások esetében is csak 70%-a számolható el a létrejött energiamegtakarításnak.

Mind az EKR, mind az egyéb hazai energiahatékonysági szakpolitikai intézkedések, vagy egyéb lakásfelújítási támogatások közös hiányossága, hogy nem támasztanak minimum energetikai követelményt és nem ösztönözik az épületek mélyfelújítására³⁶. Lehetséges volna magán az EKR szabályozásán belül az épületek mélyfelújításánál valamilyen elszámolási kedvezményt nyújtani, de kedvezőbb hatású lenne, ha általános jelleggel a lakóépületek felújítása esetében lenne ösztönző beépítve hasonlóan például a németországi KfW Bank „hatékony ház” programjához³⁷.

Az egyes lakossági energiahatékonysági projektekből származó energiamegtakarítás a legtöbb esetben nem éri el azt a szintet, ami a megtakarítás kimutatása (például audit készítése), a hitelesítés, a kötelezett általi projektellenőrzés, nyilvántartás és jelentés költségei és adminisztratív terhei mellett a projektekben való közreműködést gazdaságossá tennék. A lakossági megtakarítások esetében a projektek összegyűjtése, az aggregált projektek egyszerűsített kimutatása (egyszerűbb dokumentálás és módszertan) elengedhetetlen.

7.3. Javaslatok az EKR szabályainak módosítására a lakossági projektek ösztönzése érdekében

A lakóépületek energetikai felújításainak ösztönzése egyrészt a meglévő alternatív szakpolitikák hatásosságának, eredményességének növelésével és általában a felújításokat akadályozó tényezők csökkentése révén valósítható meg. Másrészt az EKR szabályozás továbbfejlesztésével a lakossági szektorból származó megtakarítások ösztönzésére.

Az EKR keretében akkor lehetne elérni a lakossági projektek számának növekedését, ha a lakossági projektekben való részvétel a kötelezettek számára előnnyel járna, és/vagy a kötelezettségen belül külön előírások vonatkoznának a lakossági szektorban elérendő és onnan elszámolható megtakarításokra. A lakossági energiahatékonysági projektek kínálati oldalának ösztönzése tehát az EKR szabályozás feladata, a keresleti oldal, vagyis a felújítások iránti lakossági igény növelése viszont alapvetően a kötelezettek feladata kell, hogy legyen. Utóbbi célzott lakossági információs, tanácsadási programok, energiahatékonysági szolgáltatások fejlesztése révén valósulhat meg. A keresleti oldali akadályok mérséklését emellett kormányzati intézkedésekkel is indokolt kiegészíteni. A szakpolitika szemléletformálási és/vagy

³⁶ A jelenleg tárgyalás alatt álló épületek energiahatékonyságáról szóló irányelv tervezet (EPBD recast) meghatározza a mélyfelújítás (deep renovation) fogalmát. Ezek szerint 2030. január 1. előtt mélyfelújítás akkor történik, ha felújítás után az épület teljesíti a közel-nulla követelményű épületekre előírt minimum követelményeket. 2030. január 1-je után a felújítást követően a nulla emissziós minimum követelményeket kell teljesíteni ahhoz, hogy a korszerűsítés mélyfelújításnak minősülhessen.

³⁷ A KfW Bank honlapja elérhető: <https://www.kfw.de/kfw.de-2.html>

információs kampányokkal, illetve ezt lebonyolítani képes szakértő közreműködő szervezetek támogatásával és egyéb technikai segítségnyújtás jellegű intézkedésekkel tudja serkenteni a lakossági felújítási szándékot.

A lakossági projektek megvalósulását ösztönöznék közreműködő szervezetek, energiahatékonysági szolgáltató vállalkozások EKR-be való belépése, amelyek a lakossági felújítási beruházások összegyűjtését, a megtakarítások kimutatását vagy hitelesítését végeznék a kötelezettek részére - természetesen a kötelezettek lényeges közreműködése mellett.

7.3.1. A lakossági szektorban kötelezően elérendő megtakarítási részarány előírása

A lakossági szektorban a megtakarítások elérésének magasabb fajlagos költsége miatt több országban is létezik az EKR-en belül olyan előírás, miszerint az elért megtakarításoknak megadott arányban a háztartási szektorból kell származniuk. Ausztriában jogszabály írja elő, hogy a kötelezettség 40%-át a lakosságnál elért megtakarítással kell teljesíteni. Dániában 35%-ban, Írországban 25%-ban írják elő a lakossági megtakarítások kötelező arányát, Írországban az energiaszegény háztartásoknál elért megtakarítások arányának pedig el kell érni az 5%-ot³⁸.

Külön lakossági részarány előírása az Ehat. tv. módosításával a legkönnyebben végrehajtható változtatás az EKR szabályrendszerében. A megoldás ellen szól azonban, hogy torzíthatja az energiahatékonysági intézkedések piacát, és befolyásolja (várhatóan emeli) az egységnyi energiamegtakarítás költségét. Emellett felvet további szabályozási kérdéseket, mint például:

- szükséges-e energiahatékonysági járulékkal pótolni, ha egy kötelezett nem teljesíti a lakossági projektekre előírt részarányt, de a kötelezettség összességében teljesül,
- visszamenőlegesen a részarány nem teljesítése esetében indokolt-e bírság kiszabása, vagy
- azonos kivásárlási ára legyen-e a lakossági projektekből származó energiamegtakarításnak más szektorokból származó projektekhez viszonyítva (lásd az írt példát³⁹, ahol az energiaszegény háztartásoknál elért megtakarítások kivásárlási ára négyszeres).

A kötelezettségen belül előírt lakossági projektekkel teljesítendő megtakarítások ellenőrzése, jelentése emiatt többlet adminisztrációt is igényel.

MEHI javaslat: Tekintettel arra, hogy Magyarországon a legnagyobb energiamegtakarítási potenciál a lakóépületek energiahatékonyságának javításában van, a külföldi jó gyakorlatok és a kötelezetti vélemények alapján a szabályozásnak itthon is elő kellene írnia, hogy a megtakarítások megadott részarányának a lakossági szektorból kell származnia. Ezzel

³⁸ Snapshot of Energy Efficiency Obligation Schemes in Europe (as of end 2019), IEECP, 2020 május

³⁹ Snapshot of Energy Efficiency Obligation Schemes in Europe (as of end 2019), IEECP, 2020 május

elkerülhető, hogy a kötelezettek csak az üzleti szférában, alacsonyabb fajlagos költségű intézkedéseket valósítsák meg.

A kötelezettségen belül 20-30%-os célszám megállapítását javasoljuk az Ehat. tv-ben, amit a kötelezetteknek a lakossági szektorban kell teljesíteniük. A lakossági részarány egy részét (a teljes megtakarítások pl. 5%-át) speciálisan olyan intézkedésekre javasoljuk előírni, amelyek az energiaszegénység csökkentésére irányulnak (dedikált energiaszegénységi programok bevezetése az EED új 8. cikke értelmében egyébként kötelezettsége is a tagállamoknak). A teljesítés igazolásánál (a 2030-as évet leszámítva), kellő rugalmasságot kell biztosítani. Amennyiben energiahatékonysági járulék megfizetésére kerül sor, úgy a kivásárlás árát a lakossági intézkedések esetében magasabban kell megállapítani, hogy az tükrözze a megtakarítás elérésének magasabb fajlagos költségét.

7.3.2. Lakossági projektek utáni bónusz bevezetése az EKR-ben

A lakossági bónusz lényege, hogy valamennyi, a lakosság körében elért energiamegtakarítást egy 1-nél nagyobb szorzóval lehessen figyelembe venni a megtakarítások elszámolása során. A szorzó lehetőséget ad a kisebb energiamegtakarítások összegyűjtésével járó többletfeladatok elismerésére. A lakossági fogyasztókon belül is érdemes tovább differenciálni, és a megtakarítások elszámolásánál nagyobb szorzóval figyelembe venni azokat az intézkedéseket, amelyek az energiaszegény háztartásokat célozzák. Az energiaszegénység kezeléséhez a kedvezőbb elszámolás önmagában nem elegendő.

MEHI javaslat: javasoljuk, hogy a bónusz legyen 1,5, amennyiben a felújítás megfelel a 7/2006. (V. 24.) TNM rendeletben megállapított, a jelentős felújításra vonatkozó követelményeknek. Az épületek energiahatékonyságáról szóló irányelv jelenleg tárgyalt átdolgozása (EPBD recast⁴⁰) fogalom-meghatározása szerinti mélyfelújítás esetében pedig legyen magasabb az ösztönző értéke, tekintettel a magasabb beruházási költségekre (például: 1,8). Azaz a felújítás mélységétől függően a bónusz mértéke is növekedjen.

A bónusz bevezetése esetében a lakossági megtakarításokat a nyilvántartásban külön kell kezelni, mert értelemszerűen az energiamegtakarítások az Európai Bizottság felé történő jelentése során csak 1-szeres szorzóval lehet azokat figyelembe venni.

7.3.3. Szemléletformálás, energiatudatosságot növelő kampányok számítási módszertanának kidolgozása

Az energiahatékonysági intézkedések jegyzékében a lakossági beruházásokra és egyéb, a hatékony energiafelhasználást segítő lakossági kampányokra, képzésekre és szemléletformálási akciókra jelenleg nincsenek önálló katalóguslapok kidolgozva.

⁴⁰ Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on the energy performance of buildings (recast), Brussels, 2021. december 15, COM (2021) 802 final 2021/0426 (COD)

A lakóépületek korszerűsítését megelőzően személyre szabott és az adott épület műszaki állapotának és energetikai tulajdonságainak megfelelő tanácsadásra van szükség. Ehhez írásos állapotfelmérést, felújítási tervet, és költségbecslést kell készíteni. Ennek hiányában nincs biztosítva, hogy a felújítási lépések a megfelelő sorrendben, szakszerűen történnek meg.

A jelenleg tárgyalás alatt álló energiahatékonyságról szóló irányelv (EED recast⁴¹) átdolgozásának tervezetében az új 9. cikk 5. bekezdése szerint a tagállamok a kötelezett feleknek is előírhatják, hogy működjenek együtt helyi önkormányzatokkal vagy szociális szolgáltatókkal az energiaszegénység elleni intézkedések megvalósítása érdekében. Az irányelv szerint előírhatják továbbá lakossági épület beruházások előnyben részesítését, továbbá szemléletformálási akciók lebonyolítását.

A mélyinterjúk és a kötelezettek körében végzett felmérés is rámutattak a kötelezettek szándékára szemléletformálási akciók EKR-ben való elszámolására, a következő években pedig az ilyen típusú intézkedések teremthetik meg a kellő ösztönzést az energiahatékonysági beruházások, felújítások tényleges létrejöttéhez.

MEHI javaslat: Szükséges ezért egyszerűsített elszámolást biztosító standard intézkedések kidolgozása a szemléletformálási, fogyasztói kampány típusú intézkedésekre. Kampányok, képzések tartalmi elemeinek és alaptípusainak meghatározása szükséges, továbbá az intézkedések révén elérhető energiamegtakarítás kiszámításához módszertan kidolgozása a katalógusban. Az intézkedés feltételei között indokolt lenne meghatározni, hogy milyen módon tudnának közreműködni önkormányzatok, szövetkezetek, vagy más, pl. szociális vagy lakhatási szervezetek.

Javasoljuk továbbá, hogy jöjjön létre az EKR kötelezett vállalkozásaihoz kapcsolódó, a lakossági projektek lebonyolítását segítő szervezetekre vonatkozó szabályozás, és a névjegykebevételek feltételeinek és módjának szabályozása.

7.3.4. Épületfelújítási útlevél

Az előző intézkedéshez kapcsolódik az EPBD másik fontos módosítandó eleme, az épületek felújítási útlevele. Az épületek energiahatékonyságáról szóló irányelv szerint az épületfelújítási útlevelek az olyan intézkedések, amelyekkel a tagállamok támogathatják a célzott költséghatékony felújítást és a szakaszos mélyfelújítást. Az irányelv nem határozza meg részletesen, hogy miből áll az épületfelújítási útlevél, de a célja mindenképpen az, hogy készüljön egy olyan - lehetőleg elektronikus - dokumentum, amelyik nagy vonalakban ismerteti egy adott épület hosszú távú (15–20 év), lépésről lépésre történő felújításának ütemtervét. A felújítási útlevél forrása lehet például a konkrét minőségi követelményeknek megfelelő, illetve

⁴¹ Az Európai Parlament és a Tanács 2012/27/EU irányelve (2012. október 25.) az energiahatékonyságról, a 2009/125/EK és a 2010/30/EU irányelv módosításáról, többször módosítva

az energiahatékonyságot javító releváns intézkedéseket és felújításokat körvonalakban ismertető helyszíni energetikai audit.

Az EPBD-re vonatkozó bizottsági javaslattervezet⁴² az épületek felújítási útlevelét várhatóan 2024-től tervezi bevezetni. Amennyiben a kötelező alkalmazást megelőzően bevezetésre kerülne itthon az intézkedés, az ebből származó megtakarítások elszámolhatóak lennének az EKR-ben is. Kiváló nemzetközi példák egész sora segítséget jelenthet a hazai bevezetéshez, mint például a családi házakra vonatkozó egyéni épületfelújítási ütemterv az iBRoad projekt keretében⁴³.

MEHI javaslat: szükséges ezért mielőbb a felújítási útlevél feltételeit jogszabályban rögzíteni, és ezzel egyidejűleg új katalóguslapot és módszertant kidolgozni. A felújítási útlevél – amely tulajdonképpen egy energiahatékonysági szakvélemény – bevezetése szakszerűbben megvalósuló mélyfelújításokat eredményezhet, és a szakaszos felújítások alapjául szolgál. Az útlevél térítésmentesen készülne a rászorulóknak az energiahatékonysági járulék bevételekből.

7.3.5. Garancia beépítése a lakóépületek költséghatékony mélyfelújításának megvalósulására

Az EKR az épületenergetikai intézkedések elszámolásánál további ösztönzőket tartalmazhatna a mélyfelújítások megvalósulása érdekében. A legnagyobb energiamegtakarítási potenciállal rendelkező lakóépületeken elvégzett mélyfelújítások nélkül ugyanis nem reális a hazai lakóingatlan állomány energiahatékony megújulása és hazánk 2050-re kitűzött klímasemlegességének elérése. A MEHI 2021-es tanulmánya szerint ösztönző finanszírozási lehetőségek és a felújításokat szolgáló keretrendszer hiányában itthon legfeljebb egyedi intézkedések valósulnak meg, számottevő energiamegtakarítás nélkül, a 'lock-in' hatás veszélyével; mélyfelújítások elenyésző arányban történnek⁴⁴.

A mélyfelújítások ösztönzése érdekében az EKR-ben való elszámolás feltételeként célszerű lenne előírni minimum energiamegtakarítás elérését (pl. minimum a korábbi energiaigény 40%-a), de megfontolandó mélyfelújítások esetében további bónusz megállapítása. Az EPBD Fit for 55 keretében való módosításának elfogadásával Magyarországnak is meg kell alkotnia az energetikai minimumkövetelmények rendszerét a meglévő, felújítás előtt álló épületekre. Már most érdemes gondolni az új követelmények EKR-be való beépíthetőségére⁴⁵.

⁴² Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on the energy performance of buildings (recast), Brussels, 2021. december 15, COM(2021) 802 final 2021/0426 (COD)

⁴³ <https://ibroad-project.eu/>

⁴⁴ Hazai Felújítási Hullám tanulmány. MEHI, 2021.

⁴⁵ A meglévő épületekre vonatkozó energetikai minimumkövetelmények hazai bevezetéséről (az EPBD recast részeként) lásd a MEHI tanulmányát: <https://mehi.hu/hirek/meglevo-epuletek-energetikai-minimumkovetelmenyei-magyarorszaon/>

Szükségesnek tartjuk továbbá, hogy a kedvezményes kamatozású és más állami támogatást nyújtó lakóépület-korszerűsítési programok esetében legyen egy energiahatékonysági szakértő (műszaki ellenőr, tanúsító, auditor), aki végigkíséri a beruházás tervezését, kivitelezését és igazolja, hogy az energiahatékonyságot javító munka valóban elkészült és szakszerűen került kivitelezésre. Például a németországi gyakorlat szerint egy szaktanácsadónak folyamatosan, a tervezéstől a kivitelezésig végig kell kísérnie a lakás / lakóépület építését vagy felújítását, és az állami támogatás legutolsó részlete kifizetésének feltétele az energiamegtakarítást kimutató tanúsítvány kiállítása. Németországban több mint 10 ezer akkreditált energetikai szakembert foglalkoztat az állami KfW bank, akik a felújítási tervek előkészítésben és végrehajtásának szervezésében vesznek részt. A szükséges munkaerő megfelelő képzéséhez rendelkezésre állnak dedikált uniós források, számos tagállam kiemelt prioritásként kezeli ezt a területet (pl. Lettország, Szlovákia, Lengyelország), és a helyreállításra szolgáló uniós forrásokból biztosítja ennek finanszírozását⁴⁶.

MEHI javaslat: az épületek felújításához minimumkövetelményeket kell megállapítani, vagy bizonyos fokú energetikai osztály elérését célul tűzni (pl. D besorolású energetikai tanúsítvány). Csak az ilyen követelményeknek megfelelő épületkorszerűsítések legyenek elismerhetőek az EKR-ben, elkerülendő a csekély energiamegtakarítást eredményező, a piacon várhatóan támogatás nélkül is megvalósuló, rövidtávon megtérülő energiahatékonysági intézkedések támogatását. Szükségesnek tartjuk a minőségi munka garántálása érdekében kötelező szakértői közreműködés vagy szemle előírását, ami a hitelesítéssel járó kockázatot is enyhíthetné.

7.3.6. Egyablakos rendszer bevezetése

A lakossági épületfelújítások gyakori akadálya a megfelelő műszaki, szervezési, finanszírozási információk hiánya. A szakszerű felújítási tanácsok megszerzése mellett a projektkoordináció, a finanszírozási lehetőségek felkutatása és közvetítése valamint a kivitelezés megfelelő minőségű megvalósítása és műszaki felülvizsgálata is gondot jelent.

MEHI javaslat: mindezeket a feladatokat célszerű szakértői közreműködő szervezetekkel vagy vállalkozókkal egyablakos tanácsadói rendszer (one-stop shop, OSS) keretében biztosítani, állami ellenőrzés biztosítása mellett. Az egyablakos rendszerben leggyakrabban állami, regionális vagy önkormányzati, esetleg szolgáltatói megbízással rendelkező, ellenőrzött tevékenység keretében segítik a felújítókat a teljes projekt lebonyolításában. Az egyablakos rendszer az energiahatékonysági korszerűsítés tartalmának meghatározásában, a finanszírozáson keresztül az állami támogatások megszerzésével és a teljes lebonyolítással, műszaki

⁴⁶ Lásd a Renovate Europe Campaign tanulmányát a nemzeti helyreállítási tervek – köztük a hazai HET - energiahatékonysági szempontú értékeléséről: <https://mehi.hu/hirek/a-nemzeti-helyreallitasi-tervek-ertekelese-energiahatekonysagi-szemponbol/>

ellenőrzéssel, valamint záró energetikai tanúsítvány készítésével segíti a felújítókat. Külföldön számos országban sikeres egyablakos koordinátor /tanácsadó rendszer működik⁴⁷.

Magyarországon a Magyar Mérnöki Kamara⁴⁸ kínál egyszeri ingyenes, általános energetikai felújítási tanácsadást lakossági ügyfeleknek, míg a RenoHUB projekt keretében megvalósult RenoPont Energetikai Otthonfelújítási központban⁴⁹ az ingyenes általános tájékoztatás és nyomkövetés mellett további szolgáltatások is elérhetőek. Akár ezen kezdeményezések, akár más egyablakos rendszerek fejlesztése, széleskörű elterjesztése fontos eleme lenne az energetikai felújítások felgyorsításának. Az egyablakos rendszer keretében elérhető technikai segítség akár jobban ösztönözné a felújítókat energiahatékonysági beruházások kivitelezésére, mint egy kamattámogatott hitel⁵⁰.

7.3.7. Védendő fogyasztók és az energiaszegénység csökkentése

Az Energhatékonsági Irányelv korábbi 7. cikke, majd a 2021 júliusában közzétett, átdolgozott változat 8. cikke szerint a tagállamoknak az energiahatékonysági célkitűzések egy részét az energiaszegény háztartások körében kell elérniük.

Számos nemzetközi példát találni az energiaszegénység beépítésére a kötelezettségi rendszerbe. Ausztria energiahatékonysági kötelezettségi rendszere például bónusztenyezőt alkalmaz, amely értelmében az alacsony jövedelmű háztartásoknál elért energiamegtakarítás 1,5-szeres szorzóval számolható el. Öt uniós tagállam (pl. A, Cr, Cy, Gr, F) és az Egyesült Királyság alkalmaz kedvezőbb elszámolást az EKR-en belül, az eredmények szerint ez a szabályozási elem azonban önmagában nem elegendő. Ausztriában 2015 óta érvényben van a kedvezőbb elszámolási szabály, az EKR keretében elért megtakarítások mégis kevesebb, mint 1%-a származik csak energiaszegény háztartásokból. A nemzetközi gyakorlat alapján⁵¹ az energiaszegény háztartások esetében a megtakarítások kedvezőbb elszámolási szabálya (1-nél nagyobb szorzó) önmagában nem eredményezi az energiaszegény háztartások körében energiahatékonysági intézkedések megvalósulását.

Az energiaszegény háztartásoknál megvalósítandó energiahatékonysági intézkedések magasabb fajlagos költsége ugyanis eleve kedvezőtlen egy olyan rendszerben, ahol a kötelezettek célja a leginkább költséghatékony intézkedések felkutatása, megvalósítása. A költségekben meglévő különbséget jól tükrözi az ír kivásárlási ár, amely 15-szöröse a nem

⁴⁷One-stop-shops for energy renovations of buildings, https://e3p.jrc.ec.europa.eu/sites/default/files/documents/publications/jrc113301_jrc113301_reportononestopshop_2017_v12_pubsy_science_for_policy_.pdf

⁴⁸MMK – Energetikai tanácsadás <https://www.mmk.hu/tanacsadas/>

⁴⁹<https://renopont.hu>

⁵⁰A MEHI Hazai Felújítási Hullám lakossági felmérése alapján. <https://mehi.hu/tanulmanyok/hazai-felujitasi-hullam/>

⁵¹https://ensmov.eu/wp-content/uploads/2021/12/ENSMOV-SocialWatt_policy-guide_EP-and-EEOS_Dec-2021-FINAL.pdf

lakossági szektorból származó megtakarítások árának, és több mint négyszerese a lakossági szektorból származó megtakarítások átlagárának.

Más tagállamok az EKR részeként kötelezővé teszik, hogy a megtakarítások előre megadott részaránya energiaszegény háztartásoknál valósuljon meg: pl. Írország 5%-ban írja ezt elő, Franciaországban a fehér bizonyítványok 25%-ának energiaszegénységben élő háztartások megtakarításaiból kell származnia, míg az Egyesült Királyságban az EKR jelen fázisában teljes egészében az energiaszegény háztartásokra vonatkozik, 15%-os részarány előírásával a vidéki energiaszegénységre.

A kötelezően előírt részarány és a kedvezőbb elszámolás (bónusz) együttes alkalmazása eredményesnek bizonyult például Franciaországban. Ausztriában az energiaszolgáltatóknak a kedvező elszámolási szabály mellett olyan központokat kell működtetniük, amelyek információkkal és tanáccsal szolgálnak többek között az energiaszegénységgel kapcsolatban.

Önmagában a kötelezettségi rendszerek eredményessége az energiaszegénység kezelésében azonban erősen megkérdőjelezhető. Helyi vagy regionális szintű szociális intézkedésekkel, felújítási támogatással, tanácsadással kombináltan lehet csak eredményes az energiaszegénység kezelése. Akad szerencsére jó példa is: a szociális és energiahatékonysági intézkedések együttese, a helyi és regionális partnerek együttműködése, valamint az EKR és más finanszírozási források együttes alkalmazása eredményezte Franciaországban, hogy az EKR jelenlegi fázisában az összes megtakarítás harmada energiaszegény háztartásokat elérve keletkezett. Ez a forgalomban lévő fehér bizonyítványok mintegy 50%-át teszi ki, ami kétszerese a 25%-os kötelezően előírt részaránynak⁵².

A legtöbb országban, ahol a kötelezettségi rendszert alternatív szakpolitikákkal együtt működtetik, a lakóépületek energiahatékonysági korszerűsítése (különösen a határoló szerkezetek szigetelése) az alternatív szakpolitikai intézkedések körében, központi támogatási programokon keresztül valósul meg. Különösen igaz ez az energiaszegénységben élő háztartásokra, amelyek kedvezményes vagy ingyenes felújítási tanácsadásban, és rászorultság esetén akár 100%-os állami támogatásban részesülnek a felújítások elvégzésére.

MEHI javaslat: A védendő fogyasztók, illetve az energiaszegénységgel küzdő háztartások energiaigényének és energiakiadásainak a csökkentésére, valamint a védendő és támogatandó háztartások lakásainak és lakóházainak energiahatékonyabbá tételére önmagában az EKR nem ad megoldást. Átfogó, több lépcsős, többféle igényt kielégítő, integrált szociális és energetikai program kidolgozása szükséges, amelynek egyes elemei akár az EKR-be is beilleszthető intézkedések lehetnek. Ezeknek az intézkedéseknek a tartalmát, feltételeit az energiaszegénységet ismerő szervezetekkel partnerségben kell kidolgozni és közösen megvalósítani. Az elérhető energiamegtakarítás számítási módszertanát az EKR keretében

⁵² https://ensmov.eu/wp-content/uploads/2021/12/ENSMOV-SocialWatt_policy-guide_EP-and-EEOS_Dec-2021-FINAL.pdf

célszerű jogszabályban vagy az intézkedések jegyzékében részletesen kidolgozni, különös figyelemmel az alulfűtöttség és az ún. visszapattanó hatás (*rebound*) problémájára.

7.4. Javaslatok alternatív szakpolitikák módosítására

A továbbiakban olyan javaslatokat teszünk az alternatív szakpolitikák módosítására, amelyek célja a lakóépületek energetikai korszerűsítése a felújításokat akadályozó tényezők csökkentése révén, és amelyek az EKR keretében is elszámolható megtakarításokat eredményeznének.

7.4.1. Szükség van vissza nem térítendő állami támogatásra

A korábbiak szerint az EKR-en kívül szükség van a lakossági épületfelújítások ösztönzésére alternatív szakpolitikai intézkedések keretében is, vissza nem térítendő állami támogatást is biztosító pályázatok keretében, kedvezményes hitellehetőség biztosításával és az EKR-ben való elszámolás lehetőségével. A támogatási programokban az egyes épülettípusoknak megfelelő költségeket és műszaki feltételeket kell figyelembe venni, külön kell célozni a rászoruló, energiaszegény háztartásokat.

7.4.2. A támogatás mértéke és nagysága legyen arányban az elért energiamegtakarítással

A jelenleg elérhető támogatási programok módosítását javasoljuk oly módon, hogy a támogatási összeg nagysága és a kamat mértéke a tervezett energiamegtakarítás mértékével arányosan, lépcsőzetesen változzon. A teljes kifizetés (pl. a magasabb megtakarításért járó prémium támogatás) csak a valós energiamegtakarítás dokumentált bemutatásával történhessen meg. A jövőben csak az energiamegtakarítás mértékének megfelelően diverzifikált feltételekkel, a mélyfelújításokat a felújítási útlevelek segítségével (akár szakaszosan) ösztönző támogatási program kerüljön csak kiírásra.

7.4.3. Javasolt kivitelezők névjegyzéke

Az épületfelújítások végrehajtása minőségének biztosítása érdekében létre kell hozni az ellenőrzött kivitelezők jegyzékét olyan energiahatékonysági korszerűsítéseket végző vállalkozásokról, amelyek rendelkeznek felelősségbiztosítással, vállalják a szakszerű kivitelezést és erre garanciát is nyújtanak. A szakpolitikai irányítás ezt a feladatot a szakmai szervezetekkel együttműködésben, őket megbízva láthatná el (pl. szakmai szövetségek).

MEHI Javaslat: Szükséges a névjegyzék vezetésére feljogosított szervezet megnevezése, a gyűjtött adatok felsorolása, és a névjegyzékbevitel feltételeinek és eljárásának meghatározása és rögzítése a törvényben.

8. Függelék: A kötelezettek körében végzett felmérés kérdőíve

Felmérés az EKR első évéről

A Magyar Energiahatékonysági Intézet Nonprofit Közhasznú Kft. az Energiahatékonysági Kötelezettségi Rendszer első évének értékelésén dolgozik, amihez a kötelezettek körében kérdőíves felmérést végez. A kutatás célja, hogy a piaci tapasztalatok és szabályozási szempontok összesítése és értékelése alapján szakpolitikai javaslatok szülessenek a témában. Bízunk benne, hogy az eredmények a piaci szereplők számára is hasznos információkkal szolgálnak majd.

Kérjük, szánjon rá időt, és a kérdőív kitöltésével segítse ezt a munkát!

Köszönjük!

A kitöltő személye és a képviselt szervezet neve nem kerül nyilvánosságra.

A rész *A kérdőívet kitöltő és a képviselt vállalkozás bemutatása*

1. Hogyan minősítené vállalata/vállalkozása fő tevékenységét?
 - villamosenergia kereskedő
 - villamosenergia egyetemes szolgáltató
 - földgázkereskedő
 - földgáz egyetemes szolgáltató
 - közlekedési célú üzemanyagot végső felhasználók részére értékesítő
2. Hogyan minősítené vállalatát mérete alapján (Kkv tv. szerint)?
 - nagyvállalat
 - középvállalat
 - kisvállalat
 - mikrovállalkozás
 - egyéni vállalkozás

B rész *Az EKR beindítására és működtetésére vonatkozó gyakorlati /technikai kérdések*

3. Az energiahatékonysági kötelezettségi rendszerrel kapcsolatos szervezési, adatszolgáltatási és adminisztrációs tevékenységet a szervezet saját munkatárs vagy külső szakember segítségével látja el?
 - saját belső munkatárs (például energetikus, energiamednyszer)
 - külső auditor vagy auditáló szervezet
 - energetikai szakreferens
 - megbízott eseti tanácsadó

- egyéb: (kitöltendő)
4. Hogyan értékeli, vállalata mennyire tájékozott az EKR-ben előírt kötelezettségének teljesítésével kapcsolatban?
- Teljes mértékben tisztában van azzal, milyen energiahatékonysági intézkedések és beruházások számolhatók el az EKR-ben
 - Viszonylag jól tájékozottnak tartja a vállalkozást az EKR szabályairól, de vannak kérdések, amelyekben még bizonytalan
 - Egyelőre sok nyitott kérdés van, amiben segítséget várna – Írjon néhány példát!
 - Nem tud sokat az EKR szabályairól, és külső segítséget vesz igénybe
 - Nem tud foglalkozni az EKR-rel; várja, hogy más szervezetektől tudjon megtakarításokat vásárolni
 - egyéb (kitöltendő)
5. Mennyire indított be új fejlesztéseket, cégen belüli változásokat, innovációkat az EKR?
(több válasz is lehetséges)
- új energiahatékonysággal kapcsolatos szervezeti egység jött létre
 - új szerződéses kapcsolatok alakultak ki
 - az új feladatra átszervezés történt vagy új szakembereket vettek fel
 - informatikai fejlesztésre került sor
 - egyéb: (kitöltendő)
 - nem történt változás
6. Mik voltak az első évben az EKR működését nehezítő legfontosabb tényezők? Kérjük pontozza az öt legfontosabb tényezőt, 1-től 5-ig (1= legfontosabb)
- jogszabályi bizonytalanságok
 - EKR-re való felkészülési idő hiánya
 - előkészített projektek hiánya
 - kiforrott üzleti modellek hiánya
 - humán erőforrás és szakértelem hiánya a kötelezetteknel
 - ügyfelek felkészületlensége és a megfelelő szemlélet hiánya
 - kevés (felkészült) auditor
 - hitelesítéssel kapcsolatos túlzott kockázatok
 - kivitelezői oldali kapacitáshiány
 - finanszírozási megoldások kiforratlansága, ezzel kapcsolatos információ hiány
 - katalógussal kapcsolatos problémák
 - bejáratott szerződéses kapcsolatok hiánya, ezek kialakításának időigényessége
 - megtakarítások adás-vételével kapcsolatos bizonytalanságok
 - a hatósági végrehajtási szabályokkal kapcsolatos bizonytalanságok (pl. várható büntetési, bírságotlasi szigor)
 - egyéb:
7. Van-e konkrét javaslata a kiválasztott problémák megoldására? *nyitott kérdés*

C rész *A 2021. évre előírt kötelezettség teljesítésére vonatkozó kérdések*

8. A 2021. évre vonatkozó energiahatékonysági kötelezettséget milyen módon teljesítette? (több válasz megjelölhető)
- saját végfelhasználói energiafogyasztását csökkentő beruházásból származó energiahatékonysági intézkedés megtakarításának elszámolásával
 - kapcsolt vagy partnervállalkozások energiahatékonysági intézkedéseinek elszámolásával
 - lakossági ügyfelek energiahatékonysági intézkedésének elősegítésével, az ebből származó megtakarítás elszámolásával
 - vállalati/nem lakossági ügyfelek energiahatékonysági beruházásai támogatásának (ösztönzésének) elszámolásával
 - tanácsadás, képzés, szemléletformálási akciók révén
 - hitelesített energiamegtakarítás vásárlásával
 - energiahatékonysági járulékfizetés révén az energiamegtakarítási kötelezettség megváltásával
 - egyelőre nem teljesítette, majd 2022-ben tervezi
 - 2021-ben előre teljesített, a 2022-es megtakarítási kötelezettségét is (részben) teljesítette a kedvező elszámolási szabályokat kihasználva (1,5-es szorzó)
 - a fentiek kombinációjával
9. Milyen szektorból származott a legtöbb energia megtakarítás a megvalósított energiahatékonysági intézkedések eredményeként?
- lakosság
 - ipar
 - közlekedés
 - kereskedelem, szolgáltatás
 - önkormányzatok
 - állami szektor
 - egyéb: (kitöltendő)
10. Mely további szektorokból származott még megtakarítás?
11. Mely intézkedés típusokból származott az első évben a legtöbb energiamegtakarítás az Ön tapasztalata szerint? (pontozza 1-től 5-ig a gyakoriságot, 1 leggyakoribb)
- épületkorszerűsítés
 - fűtéskorszerűsítés
 - világításkorszerűsítés
 - technológiai korszerűsítés
 - közlekedési energiahatékonysági intézkedés
 - szemléletformálási akció
 - egyéb: (kitöltendő)
12. Ön szerint hogyan biztosítható az intézkedések addicionális jellege az EKR-ben elszámolandó energiahatékonysági intézkedéseknél? *(nyitott kérdés)*

13. Ön szerint elegendő ösztönzöt jelent-e lakossági épületfelújítások tekintetében, hogy az EKR-ben az állami támogatás mértékétől függetlenül az energiamegtakarítás 70%-a elszámolható?

- igen
- nem
- nem ez a kulcskérdés a lakossági felújításokkal kapcsolatban
- nem tudom, nem gondolkoztam még erről

C rész *Az energia megtakarítások kiszámítására és jelentésére vonatkozó kérdések*

14. Az energiamegtakarítás kiszámításához egyedi auditot készítettett vagy a 17/2020. (XII. 21.) MEKH rendelet 1. mellékletében levő intézkedési listát (katalóguslapok) használta?

- egyedi audittal állapította meg a megtakarítást
- a 17/2020. (XII. 21.) MEKH rendelet 1. mellékletében levő intézkedési listát használta
- nem tudja, még nem számolt el megtakarítást

15. Okozott-e gondot auditor vagy hitelesítő szervezet megbízása az energiamegtakarítás kimutatása, hitelesítése céljából?

- nem, elegendő szakember áll rendelkezésre
- nehéz volt olyan szakembert találni, aki tudta, mit kell csinálni
- nehéz volt olyan hitelesítő szervezet találni, aki vállalta a megbízást
- nem tudtam, kihez fordulhatok

16. Mennyire tartja egyértelműek a megtakarítások elszámolásának szabályait?

- igen, egyértelműek és érthetőek a szabályok
- egyes esetekben félreérthetők/nem egyértelműek - jó lenne pontosítani az előírásokat
- kevésbé egyértelműek
- nem kerültem ezzel a kérdéssel kapcsolatba

17. Jelentett-e már energiamegtakarítást az Energiahatékonysági Kötelezettségi Rendszer (EKR) adatgyűjtő alrendszerében?

- igen
- nem
- szerettem volna, de nem sikerült
- amennyiben nem sikerült, fejtse ki a problémát

18. Értékesített-e már hitelesített energiamegtakarítást másodlagos piacon?

- igen
- nem, nem volt mit
- nem, kedvezőbb a következő évre 1,5 szoros szorzóval betudni a megtakarítást
- még nem döntöttem el
- megvárom, amíg a hitelesített megtakarítások platformja rendelkezésre áll

19. Vásárolt-e már hitelesített energiamegtakarítást másodlagos piacon?

- igen, mert nincs lehetőségem a kötelezettséget önállóan teljesíteni
- igen, mert jobban megéri vásárolni, mint kifizetni az energiahatékonysági járulékot
- igen, mert egyszerűbb megvásárolni, mint önállóan teljesíteni
- nem, mert jobban megéri saját energiahatékonysági projektekkel teljesíteni a kötelezettséget
- nem, nincs rá szükségem
- megvárom, amíg a hitelesített megtakarítások platformja rendelkezésre áll

20. Szükségesnek tartja-e, hogy kialakuljon az energiamegtakarítások központilag szervezett másodlagos piaca az EKR-ben?

- nem, a bilaterális (eladó és vevő közötti) megállapodások elegendőek
- nincs rá szükség, léteznek már platformok, ezek megoldják a problémát
- elegendő lesz a későbbi években
- igen, már most szükség lenne rá, mert új projektek beszámítását tenné lehetővé az EKR-ben
- nem tudom

D rész *Az EKR első évének értékelése*

21. Tapasztalata szerint az EKR bevezetése generál új energiahatékonysági projekteket?

- igen
- jelenleg kevésbé, de várhatóan a következő években érződik majd a hatása
- jelenleg kevésbé, és nem is várható jelentős hatása
- nem tudom
- egyéb válasz:

22. Ön szerint az EKR-en belül sikerült költséghatékony energiahatékonysági projekteket végrehajtani?

- igen, jellemzően 1-2 éven belüli megtérüléssel
- igen, jellemzően 2-3 éven felüli megtérüléssel
- igen, jellemzően 3 év vagy e feletti megtérüléssel
- nem, támogatás nélkül nem gazdaságosak a projektek
- nincs erről információ

23. Ön hogyan határozná meg a megtakarítások átlagos piaci árát? Adjon meg egy intervallumot! (Ft/GJ tól-ig)

24. Hogyan lehetne javítani a szereplők információs ellátottságán, mi lenne önnek hasznos?

- iparági konzultáció
- további írásos módszertani anyagok
- bővített katalóguslapok, továbbfejlesztésük

- jóváhagyott projektek nyilvánossá tétele
- nem megfelelő projektek (projekt típusok, típushibák) közzététele, indoklása
- egyéb:

E rész *Az EKR jövőbeli alakulásával kapcsolatos várakozások, javaslatok*

25. A következő 1-3 évben milyen szektorokban vár felfutást a megvalósított energiahatékonysági intézkedésekben? *(multiple choice, többet megjelölhet)*

- lakosság
- ipar
- közlekedés
- kereskedelem, szolgáltatás
- energetika
- önkormányzatok
- állami szektor;
- egyéb: (kitöltendő)

26. A következő 2-3 évben milyen intézkedés típusokban vár felfutást a megvalósított energiahatékonysági intézkedésekben? *(multiple choice, többet is bejelölhet)*

- épületkorszerűsítés
- fűtéskorszerűsítés
- világításkorszerűsítés
- technológiai korszerűsítés
- közlekedési energiahatékonysági beruházás (pl. járműcsere vagy energiatakarékos gumiabroncs csere)
- szemléletformálási akció,
- egyéb: (kitöltendő)

27. Lakossági szférában az EKR sikerességének milyen feltételeit látja szükségesnek? *(jelölje meg az öt a legfontosabbat, 1 db 1es, 2es..5ös.)*

- a különböző támogatásokat össze kell hangolni
- szükség van vissza nem térítendő támogatásra a lakossági projektek beindulásához
- rezsicsökkentett hatósági ár fokozatos kivezetése
- a megtakarítások elszámolási szabályainak egyszerűsítése
- előzetes szemléletformálási kampány
- az ügyfelek egyablakos ügyintézési lehetősége
- kapjanak az építetők/felújítók műszaki segítséget (tervezési, kivitelezési és minőségi ellenőrzési)
- biztosítani kell a kivitelezők minősítését (a minőségi munka garanciája miatt)
- egyéb: (kitöltendő)

28. Milyen további javaslata, megjegyzése van?
(kitöltendő)

9. Függelék: A lakóépületek energiahatékonysági felújítását akadályozó tényezők Magyarországon

9.1. Az épületállomány jellege, tulajdonviszonyok

- A lakóépületek jelentős mértékben, egyes források szerint kb. 80%-ban nem felelnek meg a költség-optimalizált követelményszintnek. Viszonylag kevés a közel nulla energiaigény szintnek megfelelő új épület és szinte alig van olyan épület, amelyik megfelelné a 2030-tól elvárt zéró kibocsátási szintnek. A családi házak közel $\frac{3}{4}$ -e 1980 előtt épült, az abban az időszakban érvényben lévő hőtechnikai követelmények szerint.
- A Központi Statisztikai Hivatal 2015-ös Miben élünk kiadványának⁵³ adatai szerint „a háztartások 13%-a volt elégedetlen a lakáskörülményeivel, beleértve a lakás minőségét, a kiadásokat, sőt a lakás környezetét is. Az általuk alkalmazott definíció szerint a családok 17%-a lakik szubsztandard körülmények között.” A szubsztandard lakások energetikai korszerűsítése nem gazdaságos, illetve nem is célszerű. Pótlásuk új (bér)lakások építésével oldható meg.
- Az évente épülő új épületek száma a lakásállomány mintegy 0,3-0,5%-át teszik ki, ez nem elegendő a teljes állomány megújuláshoz. A felújítási arány 1% alatti. Egy-egy épület felújítására 25-35 évenként vagy ritkábban kerül sor.
- A magyar lakások $\frac{2}{3}$ -a egylakásos családi házban van, ezek az épületek pedig geometriai tulajdonságaik miatt energiahatékonyság szempontjából kedvezőtlenebbek, mint a többlakásos lakóépületek (nagyobb a lehűlő felület/alapterület arány).
- A hosszú távú épületfelújítási stratégia⁵⁴ vizsgálta a különböző építési időszakokban épült épületek energiafogyasztását és korszerűsítésének arányát. A lakóépületek végső energiafogyasztása átlagosan 205-225 kWh/m²/év közötti érték, a középületeké hozzávetőlegesen 214 kWh/m²/év, az építés éve és az esetleges korszerűsítéstől függően nagy eltérések mutathatók ki. Amíg a családi házak mintegy 33%-a hőszigetelt, a paneles épületek 44%-a, a nagy lakásszámú társasházak 26%-a míg a kistársasházaknak mindössze 16%-a esett át jelentősebb felújításon.
- A hazai lakásviszonyok jellemzője, hogy igen nagy arányban a lakások / családi házak tulajdonosai laknak az ingatlanban. Nem számottevő az állami / önkormányzati tulajdon, 10% alatti a magántulajdonos által bérbe adott lakás, ezért kevésbé jellemző a bérlőtulajdonos ellenérdekeltsége a felújításoknál.

⁵³ Miben élünk? A 2015. évi lakásfelmérés főbb eredményei, KSH 2016. augusztus, [letöltés](#)

⁵⁴ Hosszú Távú Felújítási Stratégia az [EU] 2018/844 számú irányelve alapján a 2021–2027 közötti kohéziós célú támogatások kifizetését lehetővé tevő feljogosító feltételek teljesítése céljából, 2020.
https://energy.ec.europa.eu/topics/energy-efficiency/energy-efficient-buildings/long-term-renovation-strategies_en

9.2. A korszerűsítések finanszírozási kérdései

- A lakás- vagy családház-tulajdonosok túlnyomó többsége – különösen a gyenge energiahatékonyságú és műszakilag is avult épületekben lakók – nem rendelkeznek olyan mértékű megtakarítással, hogy önerőből az épület korszerűsítését, energetikai fejlesztését meg tudnák finanszírozni.
- A konzervatív pénzügyi szemlélet, a nem kiszámítható gazdasági és jogi környezet, továbbá a korábbi évek devizahitelezése okozta egyéni tragédiák elrettentik az embereket a hitelfelvételtől.
- Megoldatlan a társasházakban a korszerűsítések finanszírozása, ha nem minden lakás tulajdonosa vállalja a költségeket és a hitelfelvételt.
- Az eddigi támogatási pályázatok mindegyike utófinanszírozású, azaz a teljes felújítási költséget meg kell finanszírozni, és csak utólag jutnak a támogatáshoz a pályázók. Emiatt legtöbbször hitelt kell felvenni, akkor is, ha a megtakarítások és a támogatás fedezné a korszerűsítés költségét. Ez a felújítás időtartamát is több hónappal megnöveli, a megvalósítás is bürokratikusabb.
- Megszűnt az állami támogatás a lakások korszerűsítését legnagyobb arányban finanszírozó lakástakarékpénztári szerződések esetében. Ez a finanszírozási forma különösen kedvező volt, mert az előtakarékoság miatt az előre tervezésre készítette a háztartásokat, kedvező kamatozású hitellel kombinálható volt, nagyságrendje megfelelő volt az épületfelújítási munkákhoz, kifejezetten lakás célra kellett fordítani, a felhasználás ellenőrzött volt.
- A jelenleg elérhető kedvező kamatozású lakásfelújítási támogatások nem tartalmazzak olyan feltételt, hogy a felújítási munkák eredményeként energiamegtakarítás keletkezzen, illetve nincsenek energiahatékonysági minimumkövetelmények megállapítva az egyes munkákhoz.
- Új épületek építésénél a családi adókedvezmény igénylésénél is megszűnt az energiahatékonysági bónusz.
- A családi házak szigetelési, kazán vagy ablakcsere beruházásainál a kivitelezők előnyben részesítik a számla nélküli, így az általános forgalmi adó mentes munkavégzést, emiatt szakszerűségi és garanciális kifogások nagy számban fordulnak elő.
- Nem függ a felvehető hitel összege, a kamat nagysága és a hitel egyéb feltételei a tervezett és az elért energiamegtakarítástól.

9.3. A felújításokkal kapcsolatos szervezési és műszaki és minőségi problémák

- Az elmúlt 15-20 évben lényegesen több társasház felújítási pályázat volt, mint kisebb családi házak felújítását támogató pályázat. Emiatt a családi házak felújítása sokszor egyéni szervezésben, magánerőből, gyakran saját munkával valósulnak meg. Ez a tervezés és a kivitelezés minőségét is gyengíti, végeredményben az energiamegtakarítás mennyiségét csökkenti az elvárásokhoz képest. Ez pedig rontja az energiahatékonsági beruházások megítélését.
- Az épületek korszerűsítési munkáit gyakran nem előzi meg szaktervezés, a kivitelező a saját szakmai gyakorlata alapján tesz javaslatot az egyes szerkezeteket érintő munkákra, amelyek nem minden esetben felelnek meg az szóban forgó épület műszaki adottságainak, vagy nem a legszükségesebb beavatkozások. Sok esetben a felújítás csak részleges, a rendelkezésre álló források és kapacitás miatt és így a végeredmény sem éri el a lehetséges legjobb eredményt.
- Nehéz bármilyen munkára építőipari szakembert találni. Emiatt nehezen tervezhető az épületfelújítás időtartama.
- Nehéz szakszerű munkát végző kivitelezőt találni. Nincs elegendő információ a becsületes és szakszerű munkát végző építőipari vállalkozásokról.
- Az építőipari kapacitáshiány miatt elhúzódó építési munkák esetében számolni kell az alapanyagok áremelkedésével és a munkadíj növekedésével, amely az építetőköt váratlan helyzetbe hozhatja. A munkák időtartamának és a várható költségeknek a nem kívánatos változása visszariasztja a nem szakember építetőköt az energiahatékonsági beruházásoktól.
- Pályázatok kiírása esetében a megnövekedett igény miatt lényeges építőipari alapanyagokból hiány lép fel, vagy maga a támogatás megléte áremelkedést generál.
- A gyakorlatban senki nem ellenőrzi a beépített anyagok és szerkezetek minőségét és a kivitelezési munkák szakszerűségét. Előfordul, hogy a nem megfelelő műszaki megoldás miatt épületkár keletkezik (például penészesedés). Ez szintén rontja az energiahatékonsági beruházások megítélését.

9.4. A szabályozási környezet hiányosságai

- Az épületek energetikai felújítása (amennyiben nem érint tartószerkezeti munkát) nem építési engedély köteles munka, és így az építésügyi hatósági ellenőrzés sem terjed ki rá.
- Gyakran nem a pályázatban vagy az eredeti tervekben szereplő anyagok vagy műszaki megoldások valósulnak meg, így végül a projektben elmarad (vagy csak részben valósul meg) a tervezett energiaigény csökkenés.
- Az új épületekre nem lépett hatályba a közel nulla energiaigény követelmény 2021. január 1-től. Gyakran elmarad a megvalósult épület energetikai besorolásának ellenőrzése.
- Vissza nem térítendő állami támogatás esetében a társasházaknak is közbeszerzési eljárást kell lefolytatniuk a felújítási munkákra, ami megnöveli a felújítás előkészítésének az idejét.

10. Fontosabb hivatkozások

Miben élünk? A 2015. évi lakásfelmérés főbb eredményei, KSH 2016. augusztus, <https://www.google.com/search?client=firefox-b-d&q=Miben+%C3%A9l%C3%BCnk+Ksh>

Hosszú Távú Felújítási Stratégia az (EU) 2018/844 számú irányelve alapján a 2021–2027 közötti kohéziós célú támogatások kifizetését lehetővé tevő feljogosító feltételek teljesítése céljából, 2020. https://energy.ec.europa.eu/topics/energy-efficiency/energy-efficient-buildings/long-term-renovation-strategies_en

Nemzeti Energia és Klímaterv, 2020. https://energy.ec.europa.eu/topics/energy-strategy/national-energy-and-climate-plans-necps_en

Az energiahatékonyságról szóló 2015. évi LVII. törvény

122/2015. (V. 26.) Korm. rendelet az energiahatékonyságról szóló törvény végrehajtásáról

Paolo Bertoldi & Luca Castellazzi, How is article 7 of the Energy Efficiency Directive being implemented? An analysis of national energy efficiency obligation schemes, ECEEE SUMMER STUDY PROCEEDINGS 2015

Snapshot of Energy Efficiency Obligation Schemes in Europe (as of end 2019), IEECP, 2020 május

Tina Fawcett Jan Rosenow & Paolo Bertoldi, Energy efficiency obligation schemes: their future in the EU, 2018. április, <https://link.springer.com/article/10.1007/s12053-018-9657-1>

Az Európai Parlament és a Tanács 2012/27/EU irányelve (2012. október 25.) az energiahatékonyságról, a 2009/125/EK és a 2010/30/EU irányelv módosításáról, többször módosítva

A vélemények, a prezentációk és a háttér tanulmányok elérhetőek és letölthetőek a <https://www.gov.ie/en/consultation/11050-public-consultation-on-the-energy-efficiency-obligation-scheme-eeos/#> honlapról.

Az épületek energetikai jellemzőinek meghatározásáról szóló 7/2006. (V. 24.) TNM rendelet

Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on the energy performance of buildings (recast), Brussels, 2021. december 15, COM(2021) 802 final 2021/0426 (COD)

A végfelhasználási energiamegtakarítással kapcsolatos adatszolgáltatásról szóló 17/2020. (XII.21.) MEKH rendelet

The Energy Efficiency Directive Energy Savings Obligation and Energy Poverty Alleviation, EU Policy Guide. L. Sunderland, S. Thomas (Regulatory Assistant Project), Ensmov, Social Watt project output, https://ensmov.eu/wp-content/uploads/2021/12/ENSMOV-SocialWatt_policy-guide_EP-and-EEOS_Dec-2021-FINAL.pdf

Boza-Kiss, B., Bertoldi, P.: One-stop-shops for energy renovations of buildings. European Commission, Ispra, 2018, JRC113301